

Romano Vod'í

romská duše

číslo	prosinec 2007	
12	ročník	cena výtisku
	V	20 Kč

Romano vod'í

Zajímá vás, co hýbe světem Romů?

Předplat'te si časopis Romano vod'i a budete v obraze!

Každý měsíc dostanete přehledné informace o domácích i zahraničních událostech, rozhovory, reportáže, kulturu, sport a historii přímo do své schránky!

Cena výtisku je 20 Kč, pro předplatitele 18 Kč.

Předplatné na rok 2008 si můžete objednat na adrese:

Romea, o. s., Žitná 49, 110 00 Praha 1, tel./fax: 257 329 667, nebo na www.romea.cz, či e-mailu: romea@romea.cz.

Str. 1: obsah, editorial**Str. 2–3: události**

- Průlomový verdikt: Romové byli diskriminováni v právu na vzdělání
- „Křem v všechny barvy kůže“ – nejlepší projekt ERRP
- Sousedský spor v Ivanovicích na Hané

Str. 4: ptáme se za vás

O blížících se svátcích vánočních a o tom, proč je slavíme, jsme si povídali s pravoslavným knězem Davidem Dudášem, který působí v Plzni, a romskou řádovou sestrou Marií Atanází, žijící v klášteře ve slovenském Bardějově.

Str. 5–7: reportáž měsíce

Romský kluk Roman Ferencii je žákem základní praktické školy v Jindřichově Hradci. Letos byl nominován na Cenu Michala Veliška. Roman totiž ani chvilku nezaváhal a skočil do chladné listopadové řeky pro dvouletého chlapečka, spolu s kamarádem ho vytáhli ven, a hlavně – oživil!

Str. 8–10: rozhovor

Advokáta JUDr. Martina Čonku spojuje s Jiřím Čunkem trestní oznámení, které na bývalého místopředsedu vlády spolu s dalšími organizacemi a asi 150 jednotlivci podal kvůli jeho výroku o Romech. V rozhovoru s ním se dozvíte o jeho pracovním i rodinném životě.

Str. 11: zprávy ze světa

- Dekret o vyhošťování, Itálie vs. Rumunsko
- Evropská komise varuje před diskriminací
- První světové setkání romských duchovních.

Str. 12–13: komentovaná událost, anketa

Tentokrát si místo komentované události můžete přečíst dvojstranu věnovanou nejostřejším výrokům Jiřího Čunka a několika výroků pronesených na jeho hlavu.

Str. 14: komentář

Za minulého režimu farář František Lízna často trávil Vánoce ve vězení a vedení věznice ho zavíralo do cel s Romy, aby nemohl politicky ovlivňovat druhé. Usoudili totiž, že Romy nelze politicky ovlivňovat. Pro faráře Líznu to však znamenalo dar.

Str. 15–16: pod povrchem

V rámci již čtvrtého ročníku projektu Rodina od vedle se letos setkala při společném obědě s cizinci žijícími u nás sto dvacet osm rodin z celé České republiky. Náš časopis dostal možnost se jednoho takového setkání zúčastnit, a můžeme vám proto přinést podrobnosti.

Str. 17: literatura

V posledním dílu seriálu o romské literatuře v tomto roce se seznámíme s romským básníkem a aktivistou Janem Horváthem. Jeho básně jsou naléhavé.

Str. 18: sport

Třináctiletý Patrik Balog, syn trenéra Jana Baloga z klubu BC Palaestra, je zřejmě jedním z našich nejnadějnějších mladých boxerů. A není ani divu, vždyť je boxem odmala obklopen. Zároveň mu nechybí ani pila a vytrvalost.

Str. 19: našima očima

Redaktoři magazínu DNES provedli a uveřejnili polovinu listopadu průzkum, ze kterého vyplývá, že tři čtvrtě dotazovaných osmnáctiletých studentů a studentek českých škol by s Romem či Romkou nechodilo.

Str. 20: putování za romskou duší

Šestatřicetiletá Julka Vodrážková toho zvládá neuvěřitelně mnoho: má rodinu, studuje čtvrtým rokem sociálně právní obor na Evangelické akademii a tím to zdaleka nekončí.

Str. 21: hudební recenze

Málokterá kapela dokáže provázet hudební prvky z odlišných koutů planety jako svým složením mezinárodní romská Gogol Bordello.

Str. 22:

Seznámíme vás s projektem Rozvoj odborných znalostí zaměstnanců občanského sdružení Romea a zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb, který je finančně hrazen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu a hl. m. Prahou. Probíhá od začátku roku 2007 a zapojili se do něj všichni zaměstnanci o. s. ROMEA.

Str. 23:

Od 14. února do konce května příštího roku potrvá v Muzeu romské kultury v Brně výstava černobílých dokumentárních fotografií z romských ghetta a osad z několika zemí Evropy. Autorem fotografií je Lukáš Houdek.

Str. 24–25: kulturní střipky

- Zas o kousek víc romské literatury
- Gogol Bordello neklamali
- Devla, devla!

Titulní obálka: Kateřina Simerová

Zadní obálka: Jarmila Balážová / ARBE

Milí čtenáři,

duše je jako obláček, mlhavá, lehoučká, velmi křehká... dokonce natolik, že když se jí dotknete příliš hrubě, neopatrně nebo třeba v nesprávný okamžik, ta necitlivost ji může dost pochroumat. Někdy ale duše září blankytně modrou jasností, optimismus z ní sálá. Poznáte to podle toho, že může být jasně bílá nebo se rozplývat v růžové barvě duhy. A to se jí pak nedotknou ani nejhrubší urážky. Nevím, já si takhle duši představuji, vy možná máte jinou představu, ale určitě se shodneme, že to nemá jednoduché a že křehkost je pro ni typická. To, jestli bude v pohodě nebo ne, neurčujeme my sami, ale zejména naše okolí. A my se jenom můžeme snažit o duši co nejlépe pečovat, hýčkat ji, ale také učit, že některé situace nejsou tak horké, jak zpočátku vypadají, že kvůli některým problémům nemá cenu se trápit příliš, protože nám je život vrátí ještě mockrát. Je to takový oboustranný vzdělávací proces. My učíme něco ji a ona zase nás... především to, že každý z nás je jenom člověk, žádný robot, který může ráciem ovládat každou svoji slzu nebo záchvěv radosti. A i Romano vodi, romská duše, kterou jsme pro vás vytvořili a jejímž prostřednictvím se snažíme o takové vzájemné obohacování s vámi, má podobné stavy. Celých pět let. Někdy dlouhých let, jindy ubíhající takovým tempem, že to až bere dech. Za celou dobu této existence nám někdy bylo hůř a ledaskdy lépe. Neustále zápasíme s nejistotou, zejména finanční, jak bude zítra (respektive příští rok), co přijde a jestli máme vůbec ještě pokračovat. A pak se něco povede, buď odhalit a tím pohnout běh událostí dopředu, což je jedna z funkcí novinářiny, nebo si moci dovolit ten luxus napsat o něčem pěkném, pozitivním, milém, nekonfliktním. A to děláme rádi! Tyhle případy nás zase nabíjejí, vlévají do žil naději, že má cenu i přes ten risk a nejistotu pokračovat. Málokdo si asi dokáže představit podmínky, v jakých někdy musíme pracovat. Představy, že máme x redaktorů, finance na cestovné aspoň po ČR, dostatek nahrávací techniky, více než jeden fotoaparát atd., jsou naprosto mylné. Bohužel. Někteří z vás nám píšete, že nejsme tam a tam, vytýkají, že jsme nenapsali o události v jejich regionu, ale v omezených podmínkách nemůžeme být všude. Už jsme si zvykli na urážky některých lidí na webu. Je jich pár, ale stojí jim za to neustále dokola psát a urážet. Urážet kolegy, kteří alespoň něco dělají, o něco se pokoušejí. Vždy je jednodušší kritizovat někoho nebo něco. Složitější něco dělat. To si ale našťásti zase jiní lidé uvědomují a těm patří dík. Především bych ale ráda poděkovala v závěru roku 2007 všem, kdo se na Romano vodi, ale i dalších aktivitách Romey podílejí a podíleli. Server, vzdělávací aktivity, soutěže literární, výtvarné, přednášky, Internetové centrum, Antidiskriminační linka atd. Spousta práce, úsilí, nasazení i přesto, že práce v neziskové organizaci minimálně z pozice perspektivy, kariérního postupu atd. mnoho jistot neposkytuje. Takže díky. Přejeme vám krásnou vánoční atmosféru, spoustu příjemných chvil s těmi, které máte rádi, všechno nejlepší do dalšího roku a jako dárek od nás přijměte přílohu věnovanou památce zesnulé Mileny Hübschmannové. Jde o soubor vítězných příspěvků z letošního a minulého ročníku literární soutěže v romštině, kterou jsme před dvěma lety začali vyhlašovat. Příjemné čtení, třeba se přístě přihláste i vy.

Bachtali Karačoňa u Lacho nevo Berš, but kamiben, sastipen the zor!

Jarmila Balážová

Kratce:

Ostrava,
14. 11. 2007

Šestatřicetiletá Eva Poláková z Ostravy je jednou z romských žen, které si díky novému rekvalifikačnímu kursu našly práci v sociálních službách. Kurs dokončilo sedm z osmi účastnic, které tam vyslal ostravský úřad práce. Úřad chce kurs zopakovat v první polovině příštího roku. Za deset měsíců prošlo rekvalifikacemi v Ostravě více než 1800 nezaměstnaných.

Trutnov,
15. 11. 2007

Okresní soud v Trutnově potrestal podmíněnými tresty tři muže, kteří podle spisu před rokem ve Svobodě nad Úpou na Trutnovsku napadli a surově zbili skupinu Romů. Obviněným hrozilo až pět let vězení. Rozsudek není pravomocný, protože státní zastupkyně i obvinění si ponechali lhůty na odvolání.

Brusel,
15. 11. 2007

Evropská komise vyzvala Českou republiku a Slovensko, aby přijaly taková opatření, která v budoucnu zabrání diskriminaci romských dětí ve vzdělávání. Komise tak reagovala nejen na aktuální zprávu Amnesty International (AI), která poukazuje na nerovnoprávné zacházení s romskými dětmi na Slovensku, ale i na výrok Evropského soudu pro lidská práva na obdobné téma týkající se ČR.

Brusel,
16. 11. 2007

Řada významných neziskových organizací usiluje o vytvoření jednotné strategie Evropské unie, která by měla prosazovat začlenění Romů do společnosti. Zástupci osmi organizací včetně Amnesty International zaslali dopis předsedovi Evropské komise José Barrosovi, v němž Brusel obviňují, že se k celému problému dosud stavěl spíše pasivně a odpovědnost přenášel především na členské státy.

Praha,
20. 11. 2007

Nejvyšší správní soud na návrh vlády pozastavil činnost Romské občanské iniciativě ČR (ROI ČR). Činnost byla pozastavena i dalším čtyřem politickým stranám a hnutím kvůli tomu, že opakovaně nepředkládaly výroční zprávy o hospodaření. Kromě ROI ČR jde o Sdružení pro zdraví, sport a prosperitu, Zlínské sdružení živnostníků a podnikatelů, Národní sjednocení a Sebeobranu voličů.

Sousedský spor
v Ivanovicích na HanéIvanovice na Hané (Vyškovsko),
28. 11. 2007

Pavel Malovec z Ivanovic na Hané na Vyškovsku se rozhodl řešit hladovkou nečinnost úřadu v jeho sousedských sporech s místními Romy. Zahájil ji v polovině listopadu. „Máme to od něj i písemně. Tvrdí, že nic s Romy neděláme, ale to není pravda. My si s nimi spíše nevíme rady a ani nemáme pravomoci k tomu, abychom nějak účinněji zasáhli. To je problém, který zatím v zemi nikdo nevyřešil,“ řekl tehdy místostarosta Vojtěch Baláš.

Do sousedského sporu se vložil i Úřad veřejného ochránce práv. „Chceme případ neformálně prověřit a pokusit se pomoci nalézt odpovídající a účinné řešení,“ uvedla mluvčí ombudsmana Iva Hrazdilková. Po necelém týdnu Malovec hladovku přerušil a dohodl se s místostarostou Vojtěchem Balášem a poslancem Michaelem Hrbatou, že tři měsíce bude jíst a radnice se zatím pokusí problém vyřešit. Po dvou dnech však svůj slib porušil a znovu hladovku zahájil. Poté, co ho navštívili členové extremistické Národní strany, kteří ve vší slušnosti Romům vyhrožovali, hladovku opět přerušil. Romové měli strach hlavně o děti.

„On mi na to odpověděl, že děti a manželky by strach mít neměly. Ale já bych měl mít strach!“ popisuje setkání s členy Národní strany jeden z Romů Milan Danko. Celé noci Romové seděli a báli se. Před okny jim totiž pendlovali lidé z Národní strany, respektive z údajné „Národní gardy“. „Ten strach bych nepřál nikomu, ani panu Malovcovi,“ říká Danko. Důchodce Malovec tvrdí, že žádné státní instituce prý nejsou schopny vyřešit jeho problémy v soužití s Romy. Komunita prý ruší obyvatele v okolí, hlavně tím, že si pouští hlasitou hudbu. Romové, kteří v Ivanovicích žili před válkou, skončili v plynových komorách. Vrátil se jediný. Za Husákovu režimu byly do Ivanovic přestěhovány tři romské rodiny z Michalovců. Rodiny se však časem vystěhovaly a nahradily je jiné, které zde žijí dodnes. Kolik lidí vlastně bydlí opravdu ve zdejších domě hrůzy, nikdo neví. Původně spravovalo dům město. Později ho raději převedlo za symbolickou cenu do majetku dvou bratrů, jedním z nich je Milan Danko. Ostatní z několika desítek dalších lidí bydlí v buňkách na bývalém dvoře, kterými město nahradilo vyhořelé sklepy a chlívků, kam se nastěhovali údajně hlavně mladí, kteří se navrátili z dětských domovů. Celkem se všichni občané včetně radnice shodují na tom, že právě teenageři jsou nejproblematičtější skupinou. Souhlasí s tím i Milan Danko. Během rozhovoru někdy rozlišuje „my“ a „oni“.

Foto: Lenka Kučerová

„My“ myslí svoji a bratrovu rodinu či Romy jako etnikum, „oni“ jsou obyvatelé buněk. Problémy, hlavně hluk a nepořádek v domě, přiznává. Prý se snaží

Foto: Lenka Kučerová

Foto: Lenka Kučerová

působit na ty „oni“. Třeba s tím bordelem. Teď má přijít hygiena. Říkal jsem jim: Než oni dojdou (hygienici), uklidíme si to. Žádal jsem o kontejner. Je nás tu dost, složíme se, zaplatíme, naplníme kontejner, zaplatíme, večer ho odvezou. Jenže jim je to jedno.“

Radnice má i pochybnosti o oprávněnosti náfků pana Malovce. „Za poslední rok jsem dostal od pana Malovce čtyři sta esemesek, kde si stěžuje,“ zdůrazňuje pro Romano vodi místostarosta. „Jednou jsem tam zajel a poslouchal. Nic jsem neslyšel, ačkoli právě v té chvíli měli Romové mít hlučně puštěnou muziku. Tak jsem u pana Malovce zazvonil a řekl, ať si nevymýšlí,“ popisuje jeden z příkladů zjišťování pro Romano vodi starosta MVDr. Josef Lysák. Nicméně radnice o jistých potížích ví. V obci však byla zrušena státní policie, shodou okolností sousedila přímo s nesvářenými sousedy. Městská policie zde není. Radnice by ji tu však viděla ráda.

„Bílí“ občané nejsou zajedno ani s panem Malovcem. Mluví o něm jako o podivínovi. Jistý jeho incident popsali jak Romové, tak potvrdili policisté z Vyškova.

Pan Malovec údajně bezdůvodně napadl holí invalidního souseda a způsobil mu zranění. Zraněnému Pavlu Dohnalovi právě Milan Danko a další Romové poskytli pomoc, tedy zvedli ho ze země a přivolali sanitku. Později svědčili proti Malovcovi u soudu. Ve městě se povídá i o další a podstatně závažnější kriminální minulosti pana Malovce. Milan Danko i další Romové z třiatřináctky mají za to, že právě jejich svědectví u soudu je hlavním důvodem změny chování pana Malovce k nim. „My jsme byli předtím výborní kamarádi. Vždyť on sem k nám chodil, zpívali jsme společně. Jeho žena pekla našim dětem buchty...“ vzpomíná Milan Danko i jeho žena. Bývalé přátelství s Romy nepopírá ani pan Malovec.

Průlomový verdikt: Romové byli diskriminováni v právu na vzdělání

Paříž/Praha, 14. 11. 2007

Česká vláda porušila právo 18 romských dětí z Ostravska na vzdělání a zákaz diskriminace tím, že byly zařazeny do zvláštních škol. Rozhodl o tom Evropský soud pro lidská práva. Každému z Romů by tak měla ČR podle verdiktu zaplatit náhradu za morální újmu ve výši 4000 eur (asi 108 000 korun), dohromady jim stát má pak ještě zaplatit 10 000 eur (asi 270 000 korun) za soudní výdaje. Velký senát Evropského soudu pro lidská práva zvrátil loňské rozhodnutí nižší instance, proti němuž se stěžovatelé odvolali. Dnešní verdikt přijali soudci poměrem hlasů 13:4. Podle rozsudku ČR porušila článek evropské úmluvy o lidských právech o zákazu diskriminace a článek protokolu k úmluvě, který se týká práva na vzdělání.

„Soud dnes vynесl historický rozsudek, podle něhož nemá diskriminace místo v Evropě 21. století,“ řekl James A. Goldston, výkonný ředitel Open Society Justice Initiative a právní poradce stěžovatelů. „Romské děti nyní budou mít stejný přístup ke kvalitnímu vzdělání jako všichni ostatní.“ „Naše úsilí trvalo skoro deset let a my jsme moc rádi, že jsme uspěli. Rodiče a nevládní organizace upozornili, že systém základního školství má zásadní problém, protože zvláštní školy segregují romské děti a kvalita vzdělání v těchto školách je špatná,“ uvedl pro Romano vodi Kumar Vishwanathan. „Jsem překvapená, že to takhle dopadlo, a jsem opravdu moc ráda,“ uvedla pro Romano vodi Marcela Miková, maminka jednoho z Romů. „Myslela jsem, že to nevyhrajeme, nevěřila jsem tomu,“ dodala překvapená Miková. „Je to obrovský krok kupředu v evropském boji proti diskriminaci,“ prohlásila

Vera Egenberger, výkonná ředitelka Evropského střediska pro práva Romů (ERRC), které stěžovatele v případě podporuje. „Nucené zařazování romských studentů do podřadných škol je nyní protiprávní.“ Právní zástupci Romů, dnes šestnácti- až dvaaadvacetiletých, původně v roce 2000 podali do Štrasburku stížnost na údajné porušení většího počtu článků evropské úmluvy o lidských právech. Štrasburský soud však přijal k projednání jen dva zmíněné body (údajná diskriminace a údajné porušení práva na vzdělání) a jeho senát loni v únoru poměrem hlasů šest ku jednomu rozhodl, že ani v nich nebyla úmluva porušena. Soud tehdy uvedl, že stížnost byla sice založena na některých vážných argumentech, ale že není kompetentní posuzovat celkový sociální kontext, ale jen individuální případy. Vyslovil názor, že pravidla pro přijímání do zvláštních škol nemají rasový podklad a že vláda prokázala, že tyto školy nepřijímají jen romské děti. Velký senát ale zaujal opačný postoj. V rozsudku uvedl, že podklady prezentované stěžovateli a obsahující údaje o počtu romských dětí ve zvláštních školách lze považovat za dost věrohodné na to, aby zakládaly silnou presumpci nepřímé diskriminace. Připomněl také údaje některých mezinárodních organizací i samotné české vlády o vysokém počtu romských dětí ve zvláštních školách. Odlišné mínění projevili čtyři členové velkého senátu, mezi nimi i Čech Karel Jungwirth a Slovák Ján Šikuta. Největší protest zazněl právě od Čecha Karla Jungwirtha. „Silně nesouhlasím s názorem většiny k tomuto případu,“ napsal Jungwirth na úvod svého pět a půl strany dlouhého vysvětlení, proč hlasoval proti. Podle Jungwirtha štrasburský soud odsoudil celý český vzdělávací systém. Soudce argumentoval, že zvláštní školy v ČR jsou jedním z mála konkrétních nástrojů v Evropě, jak Romům pomoci.

„Krém na všechny barvy kůže“ – nejlepší projekt ERRP

Zdroj: IQ Roma Servis

Lisabon, 20. 11. 2007

Krém na všechny barvy kůže, který brněnské občanské sdružení IQ Roma servis distribuovalo během antidiskriminační kampaně, byl zástupci všech členských států EU oceněn jako nejlepší speciální počin v rámci Evropského roku rovných příležitostí pro všechny 2007 (ERRP), do něhož se zapojily všechny státy EU. Romano vodi o tom informoval asistent ministryně pro menšiny a lidská práva Miroslav Koranda. Na závěrečné konferenci ERRP v Lisabonu převzala zástupkyně z IQ Roma servisu Ivona Parčiová čestnou cenu Evropského roku rovných příležitostí pro všechny. Během vítězné akce dobrovolníci v centru města rozdávali krém pro všechny barvy kůže. „Běžně se krémy liší určením typologií kůže. Náš krém je určen pro všechny barvy

kůže, což je jeho vtipným a nenásilným poselstvím na podporu jednoty v rozmanitosti, ke zviditelnění boje proti předsudkům a diskriminaci,“ popsali svůj nápad autoři kampaně ze sdružení IQ Roma servis. Podle nich krémy denně používají lidé bez ohledu na barvu kůže, vyznání, věk, postížení či sexuální orientaci. Na závěr dvouhodinové konference v portugalském hlavním městě zahrála hudební skupina Gipsy.cz. Strhující romské a hipopopové rytmy zvedly ze židlí všechny přítomné v divadelním sále Kulturního centra Belém. „Nikdy jsem neměl lepší taneční tým než tyto vrcholné politiky z Evropské komise a ministry některých evropských států, kteří s námi tančili přímo na jevišti,“ řekl v nadsázce frontman Gipsy.cz, český ambasador ERRP Radoslav Banga. Do aktivit ERRP v České republice se zapojila celá řada neziskových organizací, šest z nich využilo finanční podporu z EU. „Jedním z přínosů Evropského roku rovných příležitostí pro všechny 2007 bylo nastolení partnerského dialogu mezi občanskou společností a státní správou. Výsledkem je zvýšení povědomí veřejnosti o tom, jak se bránit diskriminaci. Věřím, že antidiskriminační kampaně, která probíhala během celého roku, bude mít pozitivní vliv i na přijetí antidiskriminačního zákona parlamentem,“ řekla ministryně Džamila Stehlíková. Letošek za Evropský rok rovných příležitostí pro všechny vyhlásila Rada EU. Byl oficiálně zahájen koncem ledna v Berlíně. Česko ho odstartovalo v dubnu.

Krátce:

**Krnov,
21. 11. 2007**

Tři členy ochranky Hypernovy v Krnově uznal soud vinnými z vydírání s trestní sazbou dva až osm let. Uložil jim však pouze podmíněné tresty. Pavel Šantora spolu s dvěma dalšími členy ochranky, kteří měli chránit krnovskou Hypernovu před zloději, se zodpovídali z toho, že surově zbili dva romské mladíky podezřelé z krádeže a vyhrožovali jim zabitím.

**Brusel,
21. 11. 2007**

Problémy související s rasismem se v loňském roce v České republice zhoršily, zejména pokud jde o přístup k romské menšině. Uvádí to zpráva neziskové organizace Evropská síť proti rasismu (ENAR), která připomíná vystěhování Romů ze Vsetína, sterilizaci romských žen a přístup romských dětí ke vzdělání. Problémy přetrvávají i na Slovensku, ale podle ENAR se potíže s rasismem týkají celé Evropy.

**Břeclav,
23. 11. 2007**

Břeclavský zastupitel Tomáš Nepraš, který o Romech na zasedání zastupitelstva údajně mluvil jako o černých lůdrách, nebude za svoje výroky potrestán. Policie jeho případ odložila. Důvodem je nedostatek důkazů.

**Brno,
23. 11. 2007**

Brněnský krajský soud dnes poslal na 13,5 roku do vězení jedenadvacetiletého nezaměstnaného Juraje Lukáše za to, že letos v květnu v centru Hodonína s přáteli zbil a pak zapálil šestadvacetiletého Roma. Muž utrpěl popáleniny na dvou třetinách těla a po týdnu v nemocnici za velkých bolestí zemřel. Ostatní tři mladíci, kteří se na útoku podíleli, byli potrestáni podmíněnými tresty.

**Valašské Meziříčí,
28. 11. 2007**

Opuštěnou budovu bývalé stanice zájmových činností v Sokolské ulici v centru Valašského Meziříčí si na příštích osm let pronajme Demokratická aliance Romů. Na svém posledním zasedání záměr schválili radní města. Zároveň stanovili, že občanské sdružení zaplatí symbolické nájemné jednu korunu ročně, jak sdělil ČTK mluvčí meziříčské radnice Josef Beneš.

Pozapomenutý duch Vánoc

Vánoce pro mnohé z nás znamenají hodně stresu, velké nákupy, shánění dárků, vánočních ozdob. Předháníme se v tom, kdo bude mít lépe vyzdobená okna, ustrojený stromeček, jak drahý a kvalitní dárek koupíme svým blízkým. Trochu jsme mezi tím vším zapomněli na tradiční význam Vánoc a na důvody, proč se Vánoce slaví a proč patří mezi nejvýznamnější křesťanské svátky. Vánoce jsou výjimečné tím, že je slaví lidé věřící i ateisté. A tak se v rubrice Ptáme se za vás věnujeme právě blízcím se svátkům vánočním. Jak tento výjimečný čas vnímají a co pro ně osobně znamená, jsme se zeptali pravoslavného kněze Davida Dudáše a romské řádové sestry Marie Atanázie.

Co pro vás samotného znamenají Vánoce?

Vždy jsem vnímal Vánoce a atmosféru s nimi spojenou velmi intenzivně. Jako téměř každý jsem je prožíval v kruhu rodinném, ale kupodivu jsem se jako malý kluk ani tak netěšil na dárky, jako spíše na onu úžasnou, těžko pojmenovatelnou vánoční atmosféru. O vánočním čase je ve vzduchu cítit něco tajemného až mystického. Lidé se snaží být na sebe hodnotnější. Jistěže k vánočnímu klidu a tajemnu nepřispívají strkanice a shon v obchodech, přesto si nedovedu čas Vánoc představit bez rodiny a atmosféry, která mnoho lidí spojuje. Vzpomínám si, jak jsem rád na tento čas jezdil domů ze zahraničí. Těžko bych si totiž dovedl představit vánoční oslavu bez rodiny. Takže Vánoce pro mne představují období, které nám dá prostor k vzájemnému usmíření, vyzývají nás k pokoře a obnově víry. Ale především jsou časem, kdy se můžeme radovat z Boží lásky.

Co byste zasadil do širšího kontextu, proč se vlastně slaví Vánoce?

To první, co nás vždy vánočně naladí, jsou zpěvy, koledy... zvou nás k zamyšlení nad tajemstvím Božího zrození, tedy nad tajemstvím Vánoc. Je to opravdu veliké tajemství, které se ovšem pro nás stalo skutečností. A to vše z lásky k lidskému pokolení, aby je Boží syn vyvedl ze zajetí zla i smrti. V tom tedy spočívá podstata Vánoc a důvod k oslavě, neboť svým příchodem přinesl Ježíš Kristus světu skutečný mír: smířil člověka s Bohem, nebe se zemí. Jeho příchod k nám byl neuvěřitelně pokorný a lidsky velmi dojemný. Vždyť Boží syn se rodí jako ten nejposlednější z posledních... na slámě v jednom z betlémských chlévů. A i proto nás vánoční zpěvy volají k pokoře a smířlivosti. Syn Boží se však nenarodil jenom v Betlémě Judově, rodí se stále v našich srdcích!

Co byste popřál Romům a čtenářům Romano vodi?

Víte, o Vánocích každý člověk, každý národ vyjadřuje svým osobitým způsobem radost a lásku k Božskému dítěti narozenému v Betlémě. Přeji tedy nám Romům, abychom tuto touhu, tuto potřebu děkovat a radovat se z Boha, nikdy neztratili. Protože v té chvíli bychom přišli o to poslední, co nám zbývá, naše víra je pro nás jako vzduch, který potřebujeme k životu a bez kterého bychom nemohli být. Necht' tedy vánoční čas upevní víru i nás Romů! Přeji vám tedy, aby Vánoce u vás v rodinách a ve vašich domech nepřipomínaly jen barevné vánoční ozdoby a třípytky, umělé atrapy či hordy pokrmů, už vůbec ne shon a stres, ale Kristovu přítomnost ve vašich srdcích! Kristus se rodí! Oslavujeme ho!

David Dudáš

Narodil se v roce 1980 ve Starém Plzenci. V 17 letech odjel do Rumunska studovat teologii. V 21 letech byl vysvěcen arcibiskupem pravoslavné církve Kryštof v plzeňském kostele sv. Anny na pravoslavného kněze. Je ženatý, s manželkou Rozárií má dvě děti.

Foto: Jan Wunsch

Foto: Tomáš Bystrý

Co pro vás samotnou znamenají Vánoce?

Myslím, si, že se člověk na Vánoce velice těší. Jsou to svátky lásky, pokoje a radosti v rodinách i mezi lidmi navzájem. Tuto radost na tento svět přinesl Boží syn svým narozením. Vánoce mi ale také připomínají moje dětství, kdy otec do místnosti, kde jsme měli večeřet, přinesl slámu jako připomenutí toho, že Ježíš se narodil na slámě. Poté jsme se my děti šly umýt do potoka, maminka zatím připravovala večeři. Po návratu domů se s námi otec pomodlil. To jsou krásné vzpomínky. Teď když žiji v klášteře, připravujeme pro děti různé akademie, oslavy apod.

Co byste zasadila do širšího kontextu, proč se vlastně slaví Vánoce?

Protože se narodil Boží syn. Bůh se stal člověkem, aby se přiblížil lidem. Víme, že tento druh lásky se mění, a je to vidět v rozdílech mezi Novým a Starým zákonem. Ve Starém zákonu platí „oko za oko, zub za zub“. Ježíš sestoupil na zem, aby tento hřích napravil a aby vykoupil nejen hřích, ale i vše, co Eva a Adam pokazili. Pro křesťany jsou největší událostí právě Vánoce, protože je to oslava narození Ježíše Krista. Já jsem byla vychována ve víře, i když jsme do kostela nechodili pravidelně. Vnitřně jsem však víru začala více přijímat až na střední škole, tam jsem se začala účastnit tajných setkání s knězem, který mě učil modlitby, protože knihy nebyly k dispozici.

Co byste popřála Romům a čtenářům Romano vodi?

Jako Romka mám velmi ráda Romy a jejich děti. Věnuji se také romským dětem v Bardejově. Máme tady i mateřskou a základní školu, tzv. Oratorium. Takže bych všem Romům přála, aby se nejen o Vánocích, ale i během roku co nejvíce přiblížili Ježíši jako svému otci, bratrovi. Protože Ježíš je náš nejosobnější přítel. Necht' Pán žehná všechny romské rodiny, aby prožívaly Vánoce v radosti a pokoji.

Marie Atanázie Holubová se narodila v roce 1952 ve Svetlici v okrese Humenné. Vystudovala střední zdravotní školu a poté Vysokou školu teologie ve Spišském Podhradí. V roce 1972 vstoupila do Řádu svatého Bazila Velikého v Bardějově.

Nejhezčí reportáž – romští kluci zachránili život mrněti

Na tu reportáž se těším. Místo už poněkud jednotvárných reportáží o vystěhovávání nepřizpůsobivých Romů, o sporech mezi radnicemi a romskou komunitou, o stížnostech jedněch či druhých jedu do Jindřichova Hradce za romskými kluky – hrdiny, kteří z řeky Nežárky vylovili bezvládné tělo dvouletého Ládika Bilaie. A co víc a co hlavně: oživil ho! Roman Ferenci, který ani chvíli nezaváhal a skočil do zlověstné chladné listopadové řeky, byl nominován na Cenu Michala Velíška.

Roman se starostou města Jindřichův Hradec

Foto: archiv MÚ Jindřichův Hradec

Škola – základ života...

„Přijďte, budete moci pohovořit s klukama i s paní učitelkou třídní. Kontakty na rodiny vám ale nedám,“ oznámil mi v telefonu mladý ředitelský hlas.

„Co když ale kluci nebudou ve škole? Mohou být třeba nemocní?“ Napadlo mě. Snad se o husarském kousku kluků v Jindřichově Hradci obecně ví, a tak kluky i jejich mámy a táty najdu.

Škola s názvem Mateřská, základní a praktická sídlí přímo naproti Jihočeské univerzitě. Strefuji se do vyučovací hodiny. I tak mi připadá, že na „základku“ je tu nebyvalé ticho. Z žádné třídy se neozývá zoufalý jekot, tolik příznačný pro vynervované učitelky, dokonce ani hluk řádících teenagerů, kdy učitelka jen tise trpí a vyzývá zvonění.

Pan ředitel Mgr. Petr Kubeš představuje svoji školu. Minulá léta by ji nazvala zvláštní... a čtenář by podprahově pochopil, že žáky jsou děti „hloupější“. Jenže právě tady jsou žáky dva kluci, kteří udělali něco, co by nedokázal leckterý doktor věd. Ta škola je prostě praktická. Pan ředitel má koncepci. Důraz dává zejména na přípravnou třídu, kde se předškolní děti se slabším sociálním zázemím připravují na vstup do školy. Pan ředitel si od zatím tři roky fungující přípravy hodně slibuje. Ví, že mnoho „jeho“ dětí by mohlo při klasické výchově navštěvovat normální „základku“. Škola praktická totiž nemůže plně připravit děti pro všechny možné obory. Dokonce ani ty dva hrdiny, za kterými jsem dnes přijela.

Nemachrovat, pánové!

Setkání s kluky Romanem a Petrem je plánováno na přestávku. Nechci je totiž z hodiny českého jazyka vyrušovat. Pan ředitel si tedy stačí ještě postěžovat, že klukům, hlavně Petrovi, sláva trochu stoupla do hlavy a že prostě „machrují“. Když začíná vyprávět, jak se vůbec o případu dozvěděl, je jasné, že je na kluky příslušně hrdý: „Já jsem se o tom dozvěděl až od dětské lékařky, která mi volala a hned na mě vybafla: ‚Pane řediteli, víte, že máte ve škole zachránce lidského života?‘ Nic jsem o tom nevěděl. ‚No, jeden váš žák vytáhl kluka v vody a v podstatě ho oživil.‘ Tak jsem se začal zajímat, třídní učitelka už také nějaké zprávy zachytila, ale vlastně to nebylo od nich, od kluků. To se mi líbilo strašně moc. To, že z toho nedělali žádné závěry. Byla to pro ně samozřejmost. Prostě takhle: ‚Vytáhli jsme kluka z vody, neutopili jsme se, přežili jsme, kluk to taky přežil.‘ To je super! Tak jsem si je pozval do ředitelny, oni mi to tady popsal. Hrál si u vody, pak si všiml téměř utopeného Ládika, Roman se tam vrhnul v šatech, chytil ho, jenže proud je začal stahovat, naštěstí mu Petr pomohl..., kluka oživil. Poslal jsem to na kraj, uvědomil jsem o tom zdejší odbor školství. Vedení města se k tomu zachovalo velice pěkně, starosta jim poděkoval, dostali dárek. Jak se to dostalo ovšem k Adře a do médií, to už nevím.“

Machři a sněženky

Začíná přestávka. Osmá třída, kam chodí hrdina číslo jedna Roman Ferenci, je však prázdná. Sedmák Petr Hartman je nemocný. Než se začnu bát o svoji reportáž, přihrne se z venku tlupa dětí s blondátou učitelkou Miluší Havlíkovou a naštěstí nechybí ani Roman. Za chvíli už otevírá dveře ředitelny. Žádný machr, zdraví potichu, nesměle. Když mu ředitel vytýká nekázeň v hodinách, tedy vyrušování, evidentně se zastydí, trochu zrudne do barvy trička s nápisem Security, česky bezpečí. Je to sympaták. Vracím ho do třídy. Blondýnka má volnou hodinu. Vyzvedávám hrdinství jejího žáka, ona vyzvedá úlohu školy, bezvadného kolektivu, provázanosti předmětů a hlavně opravdu praktické zaměření školy: „I proto jsme nebyli předtím ve třídě. Šli jsme si procvičit v praxi úkony na poště.“

Trochu zasněně pokračuje: „Naše škola má výborný pedagogický tým, kdy je díky panu řediteli výborná strategie v otázce prevencí. Máme tu koordinátora třeba na drogy, dále na zdravotnictví, to jsem zrovna já. Spolupracuji s Červeným křížem a také s dalším učitelem.“

Několikrát za rok zde mají nejen přednášky o první pomoci, ale okamžitě si vše prakticky vyzkouší třeba na panně.

„Řešíme tu, jak se má člověk zachovat v různých situacích, při úrazech, při bouráčkách.... Co mají v jaké fázi udělat, kdy kam zavolat. Pořád se to opakuje a dětem to přejde do krve...“ horuje za školu paní učitelka.

„Ten čin nám potvrdil, že máme správnou metodu... To, že Roman-Bezpečí zachraňoval, bylo i tím, že několik dní předtím absolvoval seminář se zdravotníky a učili jsme se tam na té Vendule – to je baví strašně moc – dýchat. Patnáctkrát stlačit a dvakrát vdechnout. Stačí mít výborný pracovní tým, skvělého ředitele, který to strategicky rozpracuje a spojí, a pak už to jede...“

Paní učitelka by povídala o své oblíbené škole hodiny. Slibuji, že se do školy někdy vrátím, protože nejen kluci samotní, ale evidentně i příslé vyučovací metody na škole tomu prťeti zachránily život.

Na skok na radnici

Romanovi končí škola v půl jedné. Chci vidět místo činu. Na hodinu tak zaběhnu na zdejší radnici. Pan starosta je sice mimo republiku, ale s radostí se mě ujímá vedoucí odboru školství paní Čechová. Téma je jasné: malí záchranáři. Ke chvále školy neopomene zdůraznit i úlohu zdejšího Červeného kříže. Shodou okolností tou „zazranou“ pracovníci, která přednáší na zdejší úžasné škole, je její dcera, studentka medicíny.

Roman z centra

V půl jedné už Roman čeká před školou. Jenže jeho sourozenci tak rychlí nejsou. Za chvíli se k němu připojí několik menších dětí a slečna, zřejmě obdivovatelka. Ta však před foťákem prchá. Děcka se fotí ráda. Tři z nich jsou Romanovi mladší sourozenci, tichá Verunka je sestrou zachráněného prcka. Čeká nás návštěva Romanových rodičů. Snad se stavíme u nemocného Petra a pak mě Verunka dovede domů za šťastnou maminkou a malým nezbedou.

K mému překvapení směřujeme přímo do centra, ba přímo na náměstí. Roman s hordou dětí otevírá dveře klasického opraveného měšťanského domu. Žádný „cigánský“ zničený barák. Bez klepání vcházíme do bytu v prvním patře. Děti se vrhají k počítači, já s napřaženou pravicí k Romanovým rodičům. Jsem ráda, že jsou doma. Roman se obával, že maminka bude na nakupech. Dnes jsou totiž dávky. Chválím děti, chválím byt. Děti skotačí, předvádějí salta. Ale pan Ferenci nikterak nezáří. Jo, má dobrého kluka, ale ještě by potřeboval práci. Snad by ho mohli vzít v novém roce do

Zachráněný Ládik a šťastná maminka paní Balaiová

Zachránci: Petr Hartman a Roman Ferenci

Kluci ukazují na místo, kde se nehoda stala

místního supermarketu. Má to slíbeno. Pokládám nepříliš nápaditou otázku: „Jak jste se dozvěděli, že Roman zachránil dítě?“ Matka s úsměvem povídá: „Přišel celý mokrej. Začala jsem mu nadávat, že se s ním určitě propadl led... Řekl, ať na něj nenadávám, že zachránil dítě.“

Ještě cvakám pár fotek. Dál nechci rušit, vaří se oběd. Jen Roman bude ještě chvíli o hladu. Spolu s Verunkou jdeme navštívit Petra Hartmana, druhého z hrdinů.

Mrazivá řeka

Petr bydlí hned za rohem. Také v pěkném měšťanském domě. Celá rodina kouká klasicky na televizi, moc mě neberou na vědomí. Poprosím Petra o chvilku na fotku společně s Romanem. Ani Petr se mi nezdá být za machra. Před domem chvíli kluci blbnou, tak fotím. Prostě kamarádi! Verunka je trochu nervózní, už měla být doma. Tak v počtu čtyř ještě seběhneme k řece. Tam je místo činu a také domek Bílaiových.

„Tady to bylo,“ táhnou mě kluci ke schůdkům do řeky Nežárky. Voda se líně valí korytem. Možná stejně jako před rokem. Bylo to 11. 11. 2006. Datum má samé jeničky, přesto se tu mohla odehrát rodinná tragédie. Kluci ukazují místo na hladině a Roman vypráví: „Hráli jsme fotbal. Bylo nás tu víc. Verunka měla na starosti bráchu, malého dvouletého Láďíka. Také jsme měli s sebou štěně. Najednou bylo štěně i Láďík pryč. Běžel jsem podél řeky za psem. Najednou jsem uviděl tělíčko plující na vodě. Hned jsem tam skočil... tak... jak jsem byl... oblečený.“ Roman věděl, že musí jednat rychle. Nestačil se svléknout. Tak skáče do vody obutý a v bundě. Proud ho stahuje, ale hlavičku kluka po chvíli přeci jen drží. Táhne ho ze všech sil ke břehu. To už na je na břehu i Petr. Skáče za kamarádem a kloučka vytahují. Snad vidí, že chlapeček nejeví známky života, přesto ani chvilku neváhají a začnou s oživováním. Přesně, jak se to učili: patnáctkrát stlačit, dvakrát vdechnout. To už je tu i Láďíkův táta. Volá sanitku. Lékař převezme Láďíka a odváží ho do nemocnice.

Domek příliš u řeky

Co bylo dál, vědí kluci jen z doslechu. V nemocnici rodičům lékaři oznámili, že dítě žije, že ho kluci zachránili. Divám se do hluboké řeky. Vedle mě stojí Verunka. Ten den měla brášku na starosti. Jen chvilku ho nedržela za ruku. Láďík využil sestřiny nepozornosti a utekl na schůdky do řeky. Prý se díval na ryby. Polekalo ho dorážející štěně. A bylo to. Zvoníme u romantického domku hned několik metrů od strašidelného místa. Nikdo neotvírá. Naštěstí zná Verunka mamčin mobil. Jenže ta je s mladšími dvěma sourozenci kdesi v centru. Roman musí k lékaři, Petr do postele. Společné foto nebude.

Šťastná rodinka

Znovu s Verunkou stoupáme do kopce a procházíme středověkými uličkami jihočeského skvostu. „Tamhle je máma,“ vykřikne Verunka a vyběhne. Proti nám tlačí kočárek milá paní. Kočárku se drží spořádaně dvě další přáta. Holčička a kluk. Kluk Láďík.

Čertíci mu hrají v přimhouřených očičkách. Maminka ho hladí po vláskách, během povídání má slzy v očích. Slzy štěstí: „Láďík už ví, že nesmí k řece, říká, že je fuj.“ I já hladím kloučka po tváři a trochu slízím. Čtenář promine dojatá slova.

Dojetí mi vydrží i čtyřhodinovou cestu do Prahy.

Hrozně moc bych přála Romanovi, aby dostal cenu Michala Veliška. Jeho čin i Petrovu pomoc považuji nejen za hrdinský, ale i vzorový pro všechny lidi. Musím přiznat, že jsem byla i já hrdá na to, že jsem tak blízko tomu příběhu. Když jsem z Romana páčila, jak ten čin vnímá, odpověděl: „Nojo, zachránil jsem život, to je normální, jde se dál.“

Paní v telefonu, pracovnice nadace ADRA, řekla: „Bylo by zajímavé, kdyby tu cenu dostal právě ten romský chlapec, zvláště když v loni byl oceněn člověk, který odrazil útok Romů.“

Cena Michala Veliška

Každý si jistě vzpomíná na zprávu z 13. září 2005. Byla o tom, že v centru Prahy, v parku na Karlově náměstí, byl zastřelen stíhač televize NOVA Michal Velišek. Byl zastřelen člověkem, který ohrožoval mladou ženu. Michal Velišek, který byl na procházce s kočárkem, se ženy zastal. To se mu stalo osudným. Během několika dnů byl vrah odhalen. Nadace ADRA se rozhodla nenechat tento čin padnout do zapomnění a spolu s paní Veliškovou a s podporou médií udělovat každoročně Cenu Michala Veliška. Měla by náležet lidem, kteří podobně jako Michal Velišek se statečně, ochotně zastali, nebo dokonce zachránili život jiným, a to bez ohledu na důsledky tohoto rozhodnutí.

Prvním oceněným byl v prvním roce udělování ceny – tedy v roce 2006 – Aleš Babinský z obce Dolní Lutyně na Karvinsku. Na půdě Nemocnice v Karviné-Ráji se prvního dubna tohoto roku postavil přesile několika útočníků, kteří fyzicky napadli sanitářku na porodním oddělení za to, že je vykázała z toalety určené pouze pro rodičky. Jeden z mužů přitom použil útočnou zbraň nůž. Sanitářka i pan Babinský museli být ošetřeni na chirurgickém oddělení a skončili v pracovní neschopnosti. Útočníci – což každý ví – byli Romové.

Letos je jiná kauza. Také jde o Romy. Letos je však nominován na cenu Michala Veliška Rom-hrdina, navíc mladý Rom. Moc mu držím palce.

Nemám rád rozlišování

Zdroj: LN, Hynek Čos

Martin Čonka je jedním z těch Romů, které není moc vidět. Inteligentní, vysokoškolsky vzdělaný mladý muž se zájmem o kulturu, sport, vnější dění a v neposlední řadě i o svou rodinu. I když kauza Čunek nebo případ pana Šarišského udělali své a jeho jméno je o něco slavnější. O „přešlapech“ Jiřího Čunka se toho popsalo už dost. S Martinem Čonkou ho spojuje trestní oznámení, které na něj spolu s dalšími organizacemi a asi 150 jednotlivci podal kvůli jeho výrokům o Romech. Šetření však bylo pozastaveno, proto se Romka Claudie Laburdová rozhodla, že podá ústavní stížnost proti tomuto rozhodnutí policie. Jejimi právními zástupci se stali Martin Čonka a David Máša. Další případ, pod kterým figuruje jméno tohoto mladého muže, je případ pana Šarišského, kterého odmítla zaměstnat majitelka jisté firmy jenom proto, že je Rom. Soud vyhráli.

Na práci Martina Čonky by nebylo nic neobvyklého, kdyby se v posledním čase nediskutovalo tolik o diskriminaci a romské problematice. Novináři se okamžitě chytli šance a začali si spojovat jeho romský původ s už známými případy. Zeptala jsem se proto přímo jeho, jestli při práci s lidmi hraje důležitou roli romský původ, ale také, jak oslaví letošní Vánoce...

Začnu hned zkraje. Poslední dobou se vaše jméno často skloňovalo ve spojitosti s případem pana Šarišského nebo ústavní stížností Claudie Laburdové. V obou případech se poukazovalo na to, že jste Rom podobně jako vaši klienti. Myslíte, že je to při práci rozhodující?

Z čistě profesního hlediska si myslím, že to nehraje žádnou roli; na ústavní stížnosti jsem např. spolupracoval se svým kolegou ze studií, který Romem není.

Mnohem důležitější v této souvislosti je, aby advokát, který romské klienty zastupuje, byl prost jakýchkoliv předsudků či snad rasistického smýšlení a chtěl svým klientům pomoci, to však platí pro každý vztah advokát – klient. Nepopírám však, že jsem jistou sounáležitost v těchto kauzách cítil. Claudii Laburdovou a občanské sdružení Athinganoi jsem zastupoval bez nároku na honorář.

Pan Šarišský, kterého jste právně zastupoval, se stal obětí diskriminace ze strany svého zaměstnavatele. V České republice však není takových soudně řešených případů monitorováno mnoho. Proč si myslíte, že to tak je? Myslíte si, že tenhle případ byl ojedinělý?

Je zcela zřejmé, že k projevům přímé či nepřímé diskriminace u nás dochází v mnohem větším měřítku, než jak se dozvídáme ze sdělovacích prostředků či statistik. Ne každý totiž má tolik odvahy, trpělivosti a vůle jako pan Šarišský, který si jednání zaměstnavatele prostě jen nenechal líbit. Mohu jen doporučit všem, kterým se stalo něco podobného, aby se neváhali obrátit na policii či na soud.

V České republice funguje svého druhu jediná linka, která se věnuje obětem diskriminace, takzvaná Antidiskriminační linka provozovaná občanským sdružením Romea. Myslíte, že může skutečně pomoci při potírání diskriminace a xenofobie? Mají podobné aktivity a projekty smysl? Mezi lidmi panuje dokonce názor, že diskriminace v Čechách neexistuje, a když, tak jenom pozitivní...

Bylo by asi bláhové myslet si, že antidiskriminační linka vymítí problém diskriminace, nicméně každá aktivita, která je schopná pomoci být jedinému člověku, je nesmírně potřebná. Její důležitost zdůrazňuje také to, že

ne každý, kdo se stal obětí diskriminace, má odvahu vše oznámit na policii. Samozřejmě, že v „neromské společnosti“ panuje názor, že diskriminace neexistuje, je proti lidskou přirozeností nevidět svou malost, která je neslučitelná s ušlechtilostí, o které se většina lidí domnívá, že je jim vlastní. Složitost celé situace spočívá v tom, že xenofobie je založena na předsudcích – zásadně se bojím a nemám rád to, co nevypadá jako já – jak chcete bojovat cestou státní regulace s předsudky hluboce usazenými v mysli lidí, které si ani nemusí uvědomovat? Domnívám se, že je nutné odstranit předsudky lidí – našimi pracovními, sportovními úspěchy, každým úspěchem... My jim (a oni nám) musíme ukázat, že se oni nás a my jich nemusíme bát, že jsme stejní, že chceme mít práci kvůli svým dětem a že oni nás chovají v úctě, stejně tak jako sami sebe. Co se týče pozitivní diskriminace, jsem jednoznačně pro, pokud obsahem tohoto pojmu bude „vyrovnání možností“ a bude se týkat poze těch, kdo chtějí pracovat a vzdělávat se a mají pro to potřebné předpoklady. Když kvůli předsudkům šanci často nedostaneme, je třeba vytvořit umělé možnosti, abychom měli alespoň stejný startovací post s ostatními členy společnosti. Samozřejmě i represivní funkce státu jako prostředek krajního řešení proti potírání diskriminace by měla být zejména efektivní, a hlavně funkční, tak aby ten, kdo se dopouští diskriminačního jednání, měl obavu ze sankce hrozící mu z porušení právní normy.

Případ Pavla Šarišského

22. 6. 2005 poslal pracovní úřad pana Šarišského do firmy IMAGE-n-west, kde se měl ucházet o pracovní místo dělníka v dřevovýrobě. Majitelka firmy Naďa Mihailová ho nepřijala a do formuláře z úřadu práce to odůvodnila tím, že odmítá noční směny. Na druhý den přinesl potvrzení z pekárny, kde čtyři měsíce pracoval i přes noc. Zpětnou reakci Mihailové popsal pan Šarišský pro Lidové noviny takhle: „Rychle to přeškrtnla a napsala, že organizace o mě nemá zájem. Pak mi začala strašně nadávat a urážet mě. Řekla, že my Cikáni chceme jen razítka a že mě nepřijme, protože jsem Cikán a na shledanou. Z její strany to byla nehoráznost a pro mne ponižení.“ Pavel Šarišský z Chebu vysoudil omluvu a 50 tisíc korun. Bývalá jednatelka a majitelka společnosti Naďa Mihailová firmu IMAGE-n-west ale už rok nevlastní, proto se zvažuje, jestli by prostředky na odškodné šlo získat v exekuci.

Pocítil jste i vy na vlastní kůži, co je to diskriminace nebo rasismus?

Já osobně jsem tento problém snad ani nikdy neměl, ale vím, že existuje a co strašného dokáže. Diskriminace je schopna fatálně ovlivnit lidský osud. Jak je možné, že o kvalitě života může jednoduše rozhodnout, že jste Rom – nedostanete ani šanci ukázat, kdo jste?

V současnosti snad nejpoučlivější politik Jiří Čunek se proslavil kromě jiného i svými xenofobními výroky o Romech. Podáno bylo na něj hned několik trestních oznámení, které policie odložila. Jaký je váš názor na celou kauzu? Zastupoval jste i Claudii Laburdovou, která podala ústavní stížnost proti rozhodnutí policie...

Trestní oznámení na Jiřího Čunka, jsem v zastoupení asi patnácti romských občanských sdružení a téměř stovky jednotlivců podával i já. Osobně jsem přesvědčen, že se pan Čunek svými xenofobními výroky trestného činu jednoznačně dopustil. Orgány činné v trestním řízení však prozatím trestněprávní odpovědnost nedovodily, když např. dospěly k závěru, že: „Čunek pouze setrval na svých stálých politických postojích“ a že „nelze odhlédnout od vztahovosti oznamovatelů“. S tímto závěrem policie a okresního státního zastupitelství zásadně nesouhlasím a v zastoupení mých klientů se obrátím na nadřízené státní zastupitelství s žádostí o prošetření. Nejzávažnější však na celé věci a zároveň i neomluvitelné je to, že daných výroků se dopustil jakožto vrcholný politik, který tímto jako by posvětil a zlegalizoval xenofobní postoje veřejnosti vůči Romům.

Jiří Čunek přednedávnem odstoupil ze své vládní funkce, ne však kvůli svým výroky. Pocítil jste i přesto po této zprávě určité zadostiučinění?

Samozřejmě. Mám utkvělou dadaistickou představu o našich vrcholných politikcích – měli by to být Ti nejlepši, nejzkušenější, nejvdělanější a „nejmravnější“ z nás, zkrátka Ti nej. Vzhledem k uvedenému je pro mě zcela nepřijatelné, aby někdo, kdo ani neovládá základy rétoriky a svou kariéru založil na výsměchu vůči určitému etniku, byl naším zvoleným zástupcem. Neboť takováto volba je ostudou nás všech, protože je obrazem priorit ve společnosti a odráží náš obraz jako zrcadlo. Vidíte tam tu hloupou hašteřivou maloměšťáčku, co vlastní sousedy šidí na mouce?

Ráda bych se ještě zeptala na vaši práci advokáta. Zajímalo by mě, kdo se na vás obrací častěji – Romové, nebo Neromové? Myslíte, že o tom z části rozhoduje i váš romský původ?

Většina mých klientů je vašimi slovy Nero-my. Je možné, že Romové si mě vybírají podle mého původu, nemůžu říci.

Setkal jste se kvůli původu s negativní reakcí, respektive nedůvěrou u neromských klientů?

Ne, protože pokud někdo s mým původem má problém, tak si mě jednoduše nenajme.

Proč jste se vlastně rozhodl pro právo? V dnešní společnosti je to ve spojení s Romy ještě pořád neobvyklé...

Matematika je pro mě nepochopitelná tajemně krásná věda, jejíž tajemství nikdy neobjevím. Manuální zručnost je schopnost, kterou nevlastním, ale obdivuji u své partnerky. Takže moc toho na výběr nezůstalo...

Teď vážně: právo či jeho aplikace je mocným nástrojem, který ve špatných rukou dokáže zlé věci. Ovládat tento nástroj je velice přitažlivé, mnohdy lukrativní, ale hlavně tím mohu pomoci.

Čím se zabýváte ve svém volném čase?

Sportem – nenahraditelná relaxace, jediná možnost jak ze sebe dostat nahromaděný stres, stolní tenis, tenis, squash, lyžování. Dále vysokohorská turistika, což je spojeno i s cestováním; se svými spolužáky z vysoké školy každý rok v létě vyjíždíme za nádhernými horskými scenériemi. Zdolány máme největší slovenské, rumunské, řecké a bulharské hory, další budou následovat.

Samozřejmě i duše potřebuje svou travu, takže rovněž literatura, návštěva divadel i společenských akcí. Politika jako res publica je pro mě natolik důležitá, že nechci stát stranou a jsem aktivním členem Občanské demokratické strany.

Nejvíce ze všeho mě však motivuje a nabíjí úsměv mého synka, když ke mně vztahuje ručičky, aby mě uvítal po návratu z práce. V tento okamžik mám pocit nepřemožitelného ochránce, který je tu pro něj. Nejkrásnější na světě je ten absolutně upřímný úsměv dítěte...

Někteří Romové přiznávají, že žijí spíše „po česku“ než tradičně romsky. Jak je to u vás? A mimochodem, jak se u vás slaví Vánoce?

Já osobně, dalo by se říci, nerozlišuji mezi českým a tradičním romským způsobem života. Cítím se Romem ve svém srdci, nadevše ctím svého otce i matku a rodina je tím největším bohatstvím, co mám. Ke stejným hodnotám, ke svobodě a toleranci, chci vychovávat i svého syna. Na druhé straně vzhledem ke své profesi a obzvláště studiu na vysoké škole, kde jsem potkal své životní přátele, se spíše setkávám s „českou společností“, i když nemám toto rozlišování rád.

Vánoce trávím zásadně v kruhu rodinném, symbolizují pro mne pohodu, ale také odpouštění, usmíření, vzpomínání na zesnulé příbuzné. Letošní Vánoce budou zase o něco hezčí, protože je budu poprvé slavit se svým synem. Jenom doufám, že vánoční stromek vydrží nerozebrán po důkladné prohlídce v nestřeženém okamžiku našim malým „montérkem“ alespoň do rozdělování dárků.

Martin Čonka

V letech 1995–2000 studoval na Právnické fakultě Západočeské Univerzity v Plzni. Poté dva roky pracoval jako právník na Městském úřadu v Chebu. Od roku 2002 do 2004 působil jako advokátní koncipient v advokátní kanceláři, pak se znovu vrátil na pozici právníka na Krajském úřadě v Karlových Varech. V tomtéž období (2004–2005) získal doktorát a s ním titul JUDr. Jeho rigorózní práce se týkala rasově motivovaných trestných činů. Přednadvádnem si otevřel vlastní advokátní kancelář. Byl členem Kontrolního výboru města Cheb, kromě toho je bývalým členem občanského sdružení Athinganoi, které sdružuje romské vysokoškoláky. Dlouhodobě se věnuje vysokohorské turistice, už patnáct let hraje závodně stolní tenis.

První světové setkání romských duchovních v Římě

Řím

Řím se v září stal epicentrem romských kněží, diaconů a duchovních. Podle tiskové zprávy, která byla nedávno zveřejněna, to bylo první setkání na mezinárodní úrovni. Účastníků z devíti zemí Evropy a Brazílie se sešlo asi čtyřicet. Konference, kterou podpořil i papežský koncil pro duchovní péči o migranty a kočující lidi, byla zaměřena na téma „S Kristem na pomoc Romům“. Ve zprávě se však uvádí, že je načase překonat rozšířený názor na Romy jako na ty, kteří potřebují pomoc. K tomu by měli přispět právě vysvěcení Romové. Také apeluje na ostatní neromské členy církve, kteří by se měli považovat za duševně chudé při přijímání a poznávání lidského a duchovního bohatství Romů, které přinášejí. Setkání se neuskutečnilo pouze za účelem vybízet duchovní k solidaritě a pochopení romské kultury. Jednalo se také o návrzích, které by mohly zlepšit spolupráci mezi církví a romskými komunitami, o lepší pastorální péči Romům nebo o možnostech péče v mnoha zemích „oddaných výhradně úkolu evangelizace mezi Romy“. Vyzdvihla se také důležitá role romské ženy jakožto nositelky lidských a duchovních hodnot v rodině, která je základním prvkem každé lidské společnosti.

Zdroj: www.mudroch.cz

Evropská komise varuje před diskriminací

Foto: archiv RV

Slovensko, Brusel

Amnesty International upozornila na alarmující stav v přístupu romských dětí ke vzdělání na Slovensku. Poukazuje zejména na to, že romským dětem není umožněno se dál vzdělávat, jsou často umísťovány do speciálních škol, které jsou ovšem určeny pro postižené děti. Také je zaznamenáno vysoké procento romských dětí segregovaných v běžných školách a třídách, které navštěvují pouze Romové, píše se ve zprávě AI. Ředitelka programu AI pro Evropu a střední Asii Nicola Ducekworth se o stavu na Slovensku vyjádřila: „Bez ohledu na své individuální schopnosti dostávají mnohé romské děti ve speciálních školách a segregovaných třídách jen druhořadé vzdělání. Vláda jim není schopna zajistit dostatečné vzdělání,

což negativně ovlivňuje jejich budoucí šance uplatnit se v zaměstnání. K situaci se vyjádřil i viceprezident pro národnostní menšiny a lidská práva společnosti Osobnosti Slovenska Tibor Loran. Zmínil se, že v SR je nepřiměřeně velký počet romských dětí bezdůvodně umísťovaných do speciálních škol, a že od roku 1989 v oblasti vzdělávání nedošlo k pozitivní změně, právě naopak, počet speciálních základních škol stoupl ze 48 na 67 (1989–2006). Podle Lorana je správa AI pravdivá a vůči jejím

tvrzením se nedá nic namítat. Jiného názoru je však sociolog Pavel Haulík, který říká: „Zpráva o situaci na Slovensku, jak ji podala AI, je spíš zamlžování problematiky než poukazování na reálné problémy. Segregace ve školství je částkový produkt a sám o sobě se vyřešit nedá. Problémem je celkové postavení Romů ve společnosti a všechno ostatní, co se zviditelňuje, je spíš povrchovou stránkou věci.“ Pro TASR dále uvádí: „Romové si musí uvědomit, že za své postavení nesou zodpovědnost také sami, na druhé straně se většinová společnost nemůže tvářit, že je to jenom záležitost Romů.“

Dekret o vyhošťování

Itálie vs. Rumunsko

Zdroj: www.romove.radio.cz

Vztahy mezi Itálií a Rumunskem se začaly vyostřovat. Rivalitu mezi těmito dvěma národy nastartoval rumunský Rom, který znásilnil a zavraždil Italku Giovannu Reggiani. Na to pravděpodobně reagovali mladíci na periferii Říma, kteří s tyčemi a noži napadli čtyři Rumuny. Ti byli převezeni do nemocnice v těžkém zdravotním stavu. Italská vláda okamžitě zareagovala a přijala urychleně dekret, který by měl usnadnit vyhošťování cizinců ze země. Prý tak chce zvýšit veřejnou bezpečnost Itálii. Dekret umožňuje bez soudu vypovědět z krajiny občany Evropské unie, kteří se prohřešili proti lidské důstojnosti, základním lidským právům nebo veřejné bezpečnosti. Italský premiér Romano Prodi se v otevřeném dopise vyjádřil, že vyhošťování Rumunů, kteří jsou podle úřadů nebezpeční, je spravedlivé. Řekl: „Itálii nesmí zachvátit vlna xenofobie a tendence kriminalizovat celý národ.“ Italové se však moc podle jeho slov neřídí. Fotbalový útočník Fiorentiny Adrian Mutu se stal terčem rasistických urážek fanoušků místního Latia; místní fanoušci na rumunského fotbalistu pokřikovali „cikáne“. Spršku nadávek spustili i na hlavu Švéda srbského původu Ibrahimovice z Internu.

Napětí, které mezi Rumunskem a Itálií vzniklo, se snaží obě strany uklidnit. Domluvili se na úzké spolupráci a možných jednáních.

Nezničitelný Čunek

Opravdu jsme věřili tomu, že po poslední aféře Jiřího Čunka se sociální dárkami a téměř vynucenou rezignací na post místopředsedy vlády už odzvonilo tomuto šetřivému, v tuto chvíli zřejmě nejznámějšímu příjemci sociálních dávek, který proslul právě brojením proti zneužívání sociálního systému. Minimálně jako člena současné vlády. Jenže jak se zdá, politická korektnost se mění přímo úměrně situaci. Tentokrát je ve hře volba prezidenta republiky a podpora KDU-ČSL. A tak se o možném návratu Jiřího Čunka do vlády kormidlované Mirkem Topolánkem opět diskutuje. I sám premiér zdůrazňuje,

že, že on přeci vždy připouštěl, že pokud se Jiří Čunek očistí, jeho návrat nevylučuje. A k tomu „očistění“ došlo. Trestní řízení proti Čunkovi bylo zastaveno, paradoxně však byli obviněni dva svědci za křivé svědectví právě proto, že lhali v Čunkův prospěch. Inu i spravedlnost měří různě. A tak nezbyvá než čekat, jak tento nekonečný seriál s nezničitelným hlavním protagonistou skončí. A protože nás zajímá váš názor, ptali jsme se v pražských ulicích náhodných chodců, co si myslí o Jiřím Čunkovi a postoji politiků k němu. A abychom osvěžili paměť vám i sobě, připravili jsme pro vás výběr výroků pana Čunka i jiných lidí k chování a rétorice bývalého (uvidíme jak dlouho) místopředsedy vlády a ministra.

1. 11. 2006

„Já čistím jenom od vředů. To dělají lékaři taky.“

Jiří Čunek v reportáži o vystěhování vsetinských Romů z města

7. 12. 2006

„Tyj z toho, že dostávají peníze na řešení, které v zásadě není řešením. Někteří jiní jsou v zásadě nevědomí.“

Jiří Čunek na adresu neziskových organizací pomáhajících Romům

22. 12. 2006

„Není natrvalo možné, aby předsedou koaliční strany byl člověk, který organizoval noční deportace Romů na neznámé místo.“

Václav Havel

30. 3. 2007

„To se budete muset jet někde opálit, začít dělat s rodinou binec, na náměstí dělat ohně a potom se vás teprve někteří politici zastanou a řeknou – on je chudák.“

Jiří Čunek v deníku Blesk odpovídá na dotaz, zda budou dotováni i ostatní lidé jako Romové

2. 4. 2007

„Je prostě jasné, že nemluvil o opalování na jarním sluníčku. Proto je pro mě jeho výrok naprosto, ale naprosto nepřijatelný.“

Václav Klaus, prezident ČR

2. 4. 2007

„Co dodat, Čunek válí!“

Web neonacistického hnutí Národní odpor

3. 4. 2007

„Přijali jsme jeho slova a jeho vysvětlení s tím, že se také omlouvá veřejně. Domnívám se, že to byla především záležitost bulvárního tisku přenesená do seriózních médií, která to příliš rozmazávají.“

Marián Hošek, místopředseda KDU-ČSL

11. 4. 2007

„Demisi, demisi!“

Demonstranti před Úřadem vlády ČR

11. 4. 2007

„Myslím si, že Jiří Čunek prokázal jistou odvahu, že šel mezi romské aktivisty nebo demonstranty, chcete-li, a diskutuje s nimi. Já jsem, bohužel, musel řídit vládu.“

Mirek Topolánek, premiér ČR

Ptáme se vás:

Připravila Rena Horvátová

Růžena Lazarová
55 let, uklízečka

Vnímám to jako největší ostudu, co vůbec může být, dříve jsem také docházela pro přídavky na dítě a musím říct, že jsem dokládala různá prohlášení a jiné, a vůbec, člověk se bál něco před úřednicí utajit. Vůbec

nechápu, jak mohli panu Čunkovi sociální dávky schválit. Na to mi opravdu stojí rozum.

Markéta Samtarová
21 let, studentka

Myslím si, že k jeho postavení je to dost zvláštní. To, jak se k tomu postavil a vyjádřil se, mi přijde trochu jako zlehčování situace. Protože politik by se měl chovat podle toho, co prosazuje a hlásá. A tahle politická aférka

se mi s programem strany neslučuje. Jsem jednoznačně proti, aby setrval v jakékoliv vládní funkci.

Marie Kančiová
23 let, kuchařka

Ani se tomu nedivím. Jediné, co mě překvapuje, je, že se na to nepřišlo dříve. Přesto si myslím, že měl Čunek z vlády odejít.

Josef Mejzlík
22 let, student

Osobně o tom nemám moc informací, ale vím, že mu to prošlo celkem hladce. Kdybych mohl, dal bych to znovu k projednání.

Jiří Goral
24 let, automechanik

Je to ostuda, tohle by se v ČR stávat nemělo. Divím se, že po tom všem z vlády neodešel. Kdyby to totiž takhle dělal každý, tak nevím, kde bychom za chvíli byli. Podle mého názoru by jakékoliv dávky měli

pobírat ti z nás, kteří je opravdu potřebují, a pan Čunek mezi ně rozhodně nepatří.

Kamila Zemanová
31 let, operátorka

Myslím si o tom to, co si myslí i ostatní. Je to prostě ostuda naší politické scény. Do budoucna by bylo dobré, kdyby se to už neopakovalo.

Jan Šaray
33 let, zedník

Nikdy jsem si o žádné dávky nežádal a nepříjde mi normální, když někdo s platem, který by uživil v pohodě celou rodinu, ještě chodí po úřadech a žádá o peníze určené sociálně slabým. Doufám, že to nevdá jenom mně, ale i ostatním plátcům daní.

Dezider Horváth
50 let, v invalidním důchodu

Poslední dobou nám politici připravují opravdová sousta, která se dají jen těžko strávit. Jednou je to vystěhování, podruhé rasistické výroky a teď pobírání sociálních dávek.

Čunek a kdokoliv, kdo by se dopustil podobných věcí, by měl okamžitě vládní post opustit.

Jana Kováčová
35 let, mateřská dovolená

Skoro vůbec politiku nesleduji, ale něco málo jsem o tom slyšela. Myslím si, že i lokální politik dostává od státu už tak vysoký plat a chtít ještě dávky určené sociálně potřebným je

trošku nenasytnost a využívání dané situace.

Eva Slezáčková
26 let, pracovnice manželské poradny

Dávky sociální podpory jsou z jedním pilířů sociálního zabezpečení a jsou určeny sociálně slabým rodinám s dětmi, a přitom pokud se jedná o dávky testovací, vždy se zkoumá pří-

jem všech členů domácnosti. A pokud vezmeme v úvahu příjmy pana Čunka, přesahují tak příjmy stanovené zákonem nároku na jednotlivé dávky předem daného systému. Z tohoto důvodu se domnívám, že pan Čunek pobíral dávky neoprávněně.

Praha, 12. 4. 2007 15.24 (ČTK)

„V mém jednání nikdy nebyly rasistické ani xenofobní motivy, naopak jsem se vždy snažil o rovný přístup ke všem.“

Jiří Čunek

23. 6. 2007

„Pokud by byl Jiří Čunek obžalován, tak pokud neodejde, tak ho odvolám.“

Mirek Topolánek, premiér vlády ČR, zda odvolá Jiřího Čunka kvůli obvinění z brání úplatku

28. 6. 2007

„Rodina Jiřího Čunka si v žádném případě nemohla naspořit do roku 2002 několik milionů korun, jak tvrdil Čunek na začátku února v Senátu senátorům. Nemohla našetřit ani jeden milion korun, který si měl údajně uložit v Universal Bance.“

Policejní zdroj, otištěno v deníku Právo

6. 8. 2007 2007

„Jihlavský státní zástupce Arif Salichov zastavil stíhání vicepremiéra Jiřího Čunka, který byl obviněn z přijetí půlmilionového úplatku.“

Vrchní státní zastupitelství v Olomouci

9. 10. 2007

„Bývalý starosta Vsetína a současný šéf lidovců Jiří Čunek podle policie nespáchal trestný čin, když město pod jeho vedením deportovalo několik romských rodin.“

Libor Kostka, policejní komisař

29. 10. 2007

„To určitě není pravda.“

Jiří Čunek odpovídá na dotaz, zda jeho rodina v roce 1996 a 1997 pobírala sociální dávky a přitom si do bank v hotovosti uložil celkem 3,5 milionu korun

31. 10. 2007

„V 90. letech jsem pobíral příspěvky od státu.“

Jiří Čunek členům nejužšího vedení KDU-ČSL

31. 10. 2007

„Senátorský klub KDU-ČSL vyzval svého kolegu Jiřího Čunka k rezignaci na vládní funkce i funkci předsedy strany.“

Josef Kalbáč, místopředseda senátorského klubu KDU-ČSL

1. 11. 2007

„Já jsem se rozhodl, aby toto vyšetřování bylo pro veřejnost, pro vás pro všechny nezávislé, tak na středeční vládě odstoupím z funkce vicepremiéra a ministra pro místní rozvoj.“

Jiří Čunek, rezignační projev

7. 11. 2007

„Chtěli bychom panu Čunkovi popřát hodně štěstí v další práci, měl opravdu náročný rok.“

Vojta Lavička, Gipsy.cz

20. 11. 2007

„Nebylo prokázáno, že by byly dány důvody k tomu, aby obviněný Ing. Hurta poskytl Jiřímu Čunkovi úplatek a ten jej převzal.“

Alif Salichov, státní zástupce

5. 12. 2007

„Nevylučuji a nikdy jsem nevyloučil návrat Jiřího Čunka do vlády. Ale myslím, že daleko šťastnější by bylo, kdyby si na to nechali čas, kdyby nejednali tak ukvapeně a doporučili pověřit řízením jiného ministra. A to budu doporučovat.“

Mirek Topolánek, premiér ČR, v reakci na nátlak KDU-ČSL vrátit Čunka do vládního křesla

5. 12. 2007

„Podle mě je to úspěšný pokus o sebevraždu této vlády.“

Karel Schwarzenberg, ministr zahraničí ČR, v reakci na nátlak KDU-ČSL vrátit Čunka do vládního křesla

Vánoce za mřížemi

Prožil jsem jich několik, naposledy ve vazbě v Brně v roce 1987. To už nebylo daleko od pádu komunismu a pevně věřím, že smysl pobytu za mřížemi může člověka vnímavého velmi obohatit právě tehdy, kdy ho příchod Jezulátka na tuto zem zastihne v prostředí podobném betlémské jeskyni. Dobře si pamatuji, že jsem při svém posledním pobytu za mřížemi o Štědrém večeru volal přes mříže: „Požehnané Vánoce, Martine Jirousi!“ Seděl tam také. Porušil jsem přitom předpisy, vlezl do okna a mohl jsem být přistižen a potrestán. Nevím, zdali Martin mé přání spojené s kněžským požehnáním zaslechl, ale v každém případě to slyšela štedrovečerní noční obloha a radovala se nebesa. Poznal jsem v té chvíli, jak mříže nemohou zabránit tomu, aby se lidská srdce setkala s tím, který se narodil proto, aby nás zbavil pout, do nichž sevřel hříchy. Také všichni mi spoluvězni se v tomto období štedrovečerního času zjemnili ve svém chování a mysleli na své drahé. Nejvíce mi však bylo líto těch, kteří již žádné své blízké neměli, vězňů, kteří prožili předcházející léta v dětských domovech, kam byli odvezeni mnozí z nich ještě jako děti, protože nebylo jiné zbyti. Třeba již proto, jejich rodiče sami trávili čas ve vězení a příbuzní neměli šance se o děti postarat. Také jsem při svých pobytech ve vězení často trávil Vánoce na uzavřené cele a vedení věznice mne i mimo tuto dobu zavíralo po práci do cel s Romy, abych politicky neovlivňoval druhé.

Usoudili, že je nelze politicky ovlivňovat. Ukázalo se, že pro mne to byl nakonec dar. Až na vzácné výjimky měli podvědomou úctu k mému kněžství a ta sahala někdy až do obdivuhodné hloubky. Proto jsem se také sám stal Romem. Také si dobře pamatuji štedrovečerní odpolední čas v roce 1983 ve věznici Plzeň-Bory, kde jsem na oddělení šatů (výroba sklíček pro libereckou Preciozu – šlo o otokářskou práci) na chodbě zahlédl Jana Litomiského, disidenta a chartistu, jak je veden dozorcem do suterénu do chladu na oddělení kázeňských trestů, kde on, hluboce věřící protestant, strávil Vánoce. Víím, že jsem na něj stačil zavolat: „Ať tě provází svatý František!“, protože jsem si v té chvíli bleskurychle vzpomněl na to, že to byl právě tento světec, který při své chudobě vnesl do Vánoc jesličky a jimi nesmírně obohatil trpící část církve. Bylo to tehdy, kdy Jan Litomiský, můj přítel, prožil s námi ostatními ve vězení v Plzni-Borech mnohem opravdověji Vánoce než mnozí na tzv. svobodě za stoly prohýbajícími se pod tíží nadbytku jídla vzatého ze stolu chudých ve světě, do něhož přišlo chudé dítě-Ježíš. Paradoxně nám tak Vánoce ve vězení celého světa vlastně poskytují autentičtější prožitek Vánoc, jak jej prožila Svatá rodina. Ta nenašla otevřené dveře ve vilách tohoto světa ani hotelech International. Livrejování vrátní byli pro ni příliš odtaziť a vznešení. Betlémský chlív byl paradoxně přijatelnější příbytek. Příbytek chudých lidí podobný všem místům světa, kde se shromažďují lidé na okraji v ghettech v chudinských čtvrtích měst. Jsem přesvědčen, že Svatá rodina u nás bude letos blízka například těm, kteří stráví své první Vánoce v opuštěných a dlouho neobydlených chátrajících prostorách na Jesenicku, poté co byli vyvezeni ze Vsetína. Dovolují si pozdravit zvláště maminku, jejíž jméno ani neznám, ale zná je Bůh, která neumí číst ani psát a má šest dětí a prokazatelně neměla žádné dluhy ve Vsetíně. Ano, ona a její děti mají přes tíži situace v mnohem lepší šanci být tak blízko autentickému Betlému a slyšet jako první andělské zpěvy Sláva na výsosti Bohu a Pokoj lidem dobré vůle a šanci přinést s pastýřii dítěti Jezulátku své bytí skromné dary. Budou autentické, podobné drobné minci z evangelia. Přejí podobné požehnané Vánoce nám všem, zvláště uvězněným, chudým a lidem na okraji „blahobytné“ společnosti a těm, kdo nemají kde spát. Otevřme jim své dlaně, abychom také prožili autentické požehnané Vánoce s dítětem Ježíšem. A jak to lze udělat? Navrhují všem Romům, aby o letošních Vánocích u štedrovečerního stolu rezervovali jedno místo pro chudého, o němž se ví, že v našem okolí tráví čas sám. Ať třeba pošlou balíček pro vězně, který nikoho nemá, anebo mu alespoň pošlou vánoční lístek s přáním, a vůbec se neptejme, zdali jej zasluhuje. Jsme všichni totiž dlužní Božímu milosrdenství pro tvrdost našeho často tak hluboce sobeckého srdce.

E karačoňa andre bertena

Foto: Rena Horvátová

Somas odoj na ča jekh Karačoňa, agorutnes andre vazba Bernate andro berš 1987. Oda imar na has dur sar o komunismos agorisalošas, the paťav, hoj manuš te hino phandlo andre, feder šunel, so hin e Karačoňa, kana avla o Jezulat-kos kija amende the e bertena leske dičhol sar e betlemsko jaskiňa. Mištes mange hin pre godi, hoj akor andre oja ostatno vazba pal o mreži vičinavas pre Vilija „bari bacht le Devlestar pre aja Karačoňa Martine Jirousi“. Jov odoj has tiš andre phandlo. Našti vičinahas pre blaki. Šaj amen vaše denas trestos. No, me man cirdlom upre pre blaka, the vičinavas. Na džanav, či o Martinos mire devlikane lava šunđa, afe šunđa len la vilijakero raťakero ňebos, the o upripen lošaľolas. Akor prin-džardom, kaj pal o mreži našti phanden le manušengere jila, te kamen te džal kijo Ježiš, savo uliľa vaš oda, te amenge cirdel pal o vasta tele o lanci the phandel andre lende o bini. Sako, ko has manca andre phandlo, pre Vilija gondofinelas pal e famelija. But mange has pharo pal ole, so len na has famelija, imar ciknorestar baronas andre čhavorikane khera, bo lengere daja the o dada na birinenas len te likerel avri. Tiš man thovenas pre Karačoňa korkores pre cela, abo man denas maškar o Roma, bo duminenas, hoj len nane ňisavo politicko nazoris. Oda has igen mištes, bo

o Roma man denas paťiv, na has maškar lende but džene, so na paťanas Devles. Vaš oda somas the me Rom. Tiš mištes džanav, jekh vilijakero džives pal o dilos andre bertena Plzeň – Bory, kaj pro oddilos šatou (kerenas pen odoj o mirikle vaš e liberecko Precioza – has oda igen phari buti) dikhlom pre chodba le Janos Litomiského, disidentos the chartistas, sar les lidžal o bacharis tele andre pivnica andro šil, pre samotka, odoj les has Karačoňa, jov has protestantos, the but paťalas le Devles. Sig pre leste vičinom: „Mi avel tuha o sunto František!“ bo mange avla pre godi, hoj ada sunto manuš, čorikane dživipneha, and a andre Karačoňa o jeslički, u jon palis sikhade le barvalenge andre Cirkva, so hin čačo barvalipen. Oda has akor, kana o Jan Litomiský miro amalis has amenca andre Plzňa Bory, the e Karačoňa odoj has buter čačikaňi, sar ke olende, kas has pherde skaminda chaben, u avre manušen na has so te chal, andre ajsi luma avla čoro Čhavoro – o Ježiš. Kada paradoxos šaj dikhas andro bertení pre calo luma, hin odoj autentické-der Karačoňa, avka sar has tiš la Sunto famelija. Jov na arakhľa phundrade vudara andre barvale vili pre kadi luma, na gejľa andro hoteli International. Na rodelaš vaš peske o barvalipen. E betlemsko stajňa has vaš lake lačo than. Than, kaj dživen o čore manuša, ajsa, sar andro gheťa pre agor le forenge pre luma. Mištes džanav, hoj e Sunto famelija ada berš avela paš o manuša, so len avela perši Karačoňa andre phure, rozmarde khera pre Jeseňicko, kaj len čhide avri khatar o Vsetinos. Kamav te palikerel la dake, lakero nav na džanav, afe džanel les o Del, savi na džanel te ginel aňi te irinel, hin la šov čhavore, u na has la mekh ča aňi jekh koruna adošagos pro kher. He, jov the lakere čhavore, the te len hin pharo dživipen, šaj aven pašeder paš o autenticko Betlemos, the šaj feder šunen o anjelske giľa: „Bari bacht pro uprihipen le Devleske the le manušenge lača kedvaha...e šancija te anel le Čhavoreske Jezulatkoske o darunki. O darunki avena autentické, sar e churde lovore khatar o evangeli-um. Mangav le Devles vaš o manuša, so hine andre phandle, vaš o bokhale, ola, so len nane maškar o barvale kaj te thovel o šero... mangav lenge šukar Karačoňa. Phundraven lenge tumare vasta, hoj tumen tiš te avel autenticko, Devlorestar Karačoňa le Čhavoreha Ježiškoha. Sar šaj keren? Kamav te phenel le Romenge, te ada berš paš o skamind mukhen jekh than vaš o čoro manuš, te na avel korkoro. Šaj bičhavas andre bertena manušeske balikos, abo lil, te les ňiko nane. Ma phučen, či hino došalo. Savore sam došale anglal o Del, bo hin amen zorale jile, the o Del hino lačhejleskero.

Na oběd vedle k sousedům!

Starý činžovní dům v Holečkově ulici na pražském Smíchově – bydliště rodiny Groutových a také jedno z míst setkání rodin z odlišného kulturního prostředí, které proběhlo v rámci již čtvrtého ročníku projektu Rodina od vedle. Setkání českých rodin a rodin cizinců, jehož neodlučitelnou součástí je společný oběd, se v neděli 18. listopadu 2007 zúčastnilo celkem sto dvacet osm rodin z celé České republiky. Jednou z nich byli i manželé Lucie a Michael Groutovi a jejich dvě malé dcerky, kterým při setkání s manželi pocházejícími z asijského Mongolska nevedla přítomnost redaktorů Romano vadí...

Svým druhem naprosto ojedinělý projekt Rodina od vedle má napomoci nejen vzájemnému poznávání české společnosti s komunitami cizinců žijících na území ČR dlouhodobě nebo trvale, ale také přispět k vytváření přátelských vztahů mezi nimi. „Věříme, že díky zvyšování informovanosti o domácí politice, kultuře a dalších oblastech dění v ČR napomůže snazší integraci cizinců,“ říká Barbora Šubrtová, koordinátorka projektu z občanského sdružení Slovo 21, které projekt čtvrtým rokem realizuje a jež si kromě jiného dává za cíl bojovat proti rasismu a xenofobii. Letos měl o setkání s rodinou cizinců podle slov pracovníků sdružení Slovo 21 zájem rekordní počet lidí. Rodiny byly do projektu vybírány podle kritérií, která měla zajistit co nejvíce společných bodů, mezi něž patří například věk, zaměstnání, počet a věk dětí nebo koníčky, takže by během společného oběda měly obě rodiny najít co nejvíce společných témat k rozhovoru a mohly popřípadě navázat vztah, který by mohl úspěšně pokračovat i v budoucnu. Setkání probíhá vždy u jedné z rodin a je mu přítomen asistent, který před setkáním osobně obě rodiny zkontaktuje a podá jim informace o druhé rodině a také o průběhu celého setkání. A hlavně – v případě potřeby může prolomit počáteční bariéry a stud, které mohou zpočátku na obou stranách panovat. Vzhledem k tomu, že na námi sledovanou návštěvu na pražském Smíchově přišli manželé pocházející z Mongolska, celému setkání asistovala pracovnice Slova 21 Undra Dojzundui, jejíž kořeny sahají také do dalekého Mongolska.

Připálené toasty

Lucie Grout nás, asistentku Undru a manžele Enkntura a Basbishu přijala velmi přívětivě. Pětatřicetiletá překladatelka žije na pražském Smíchově se svým

Paní Grout

osmačtyřicetiletým manželem Michaellem, který pochází z Nového Zélandu a v Praze tráví čas s manželkou a dvěma dcerami pouze o víkendech. Během týdne pracuje jako analytik v Anglii. Celý byt voní kuřetem, trochu připálenými toasty a vařenou zeleninou. Manželé Enkntura (muž, 28 let) a Basbishu (žena, 23 let) jsou zpočátku velmi nesmělí. Vedle sebe si sedají na sedačku v kuchyni. Úsměvy na ně hází téměř pětiletá Emílie a dvouletá Antonie, jejichž mateřským jazykem je jak čeština, tak angličtina. Doma mluví oběma jazyky, ale většinou komunikují česky, protože je s nimi paní Lucie přes týden doma sama. Také celá komunikace během našeho setkání probíhala především v angličtině, mongolský manželský pár ještě česky neumí, anglicky se dorozuměli o něco lépe. V ČR žijí pouze sedm měsíců, pracují ve stavebnictví a potravinářství a plánují tu zůstat tři roky. Svého dvouletého syna mají stále v Mongolsku, oba přiznávají, že jim moc schází. Těsně před obědem zazvoní Enknturovi mobil, jeho rozzářené oči předem všem napoví, že volá dvouletý synek z Mongolska...

Dáváme přednost zelenému čaji

Krátce po třinácté hodině se začalo na jídelním stole vše připravovat k dlouho očekávanému společnému obědu. Na stole prozatím ležely jen keramické kalíšky se zeleným čajem, který se vedle výtečného bílého a červeného vína během oběda popíjel. Mongolský pár dal přednost zelenému čaji oproti Lucii a Michaelovi, kteří si pochutnávali na víně. Z topinkovače se začalo kouřit. Michael, který si vzal na starost přípravu křupavých toastů k předkrmu, na svou povinnost pozapomněl a toasty nechal v elektrickém spotřebiči o něco déle. Všichni se komické situaci zasmáli, čímž se prolomila zeď nepatrného počátečního studu všech přítomných.

Za chvíli se podával předkrm s nespálenými toasty. Kuřecí a vepřovou paštiku smíchanou dohromady a obalenou v kapustě si pochvalovali všichni. Skutečně naprosto delikátní chuť, to můžeme potvrdit. Dále následoval chod druhý – jemná husí játra podávaná opět s dozlatova opečenými toasty. Hosté žádali jen malý kousek, aby si moc nepřeplnili žaludek a mohli si pochutnat na hlavním jídle. A skutečně si prý ales-

Rodina Groutových u společného oběda s hosty

poň podle svých slov pochutnali, a to na vepřovém na houbách a pečeném kuřeti s bramborami a vařenou brokolici. Celým odpolednem nás provázela vážná hudba, chvílemi došlo k situaci, kdy místnosti zněly pouze tiché rytmy violoncella či houslí z reproduktorů a nikdo nic neříkal, dokonce ani Antonie a Emílie. Kupodivu to nebylo nikomu nepříjemné, ba naopak. Atmosféra byla totiž naprosto ojedinělá, stejně jako celý projekt.

Lucie Grout
35 let, překladatelka

Vzhledem k tomu, že žijete s Novozélandanem, multikulturalita vám zřejmě cizí není. Ráda poznáváte jiné kultury? Rozhodně. Když už ale mluvíme o tom mém manželství, docela dlouho nám trvalo, než jsme si některé věci společně ujasnili. Zpočátku jsem si myslela, že jsme v podstatě oba vyrůstali ve stejné evropské kultuře, tudíž žádné velké problémy v této záležitosti nás čekat nemusí. Záhy jsem ale zjistila, že to není úplně pravda.

Enkntur a Basbish

Proč jste se do projektu Rodina od vedle s rodinou přihlásila?

Když jsem nedávno byla na návštěvě u rodičů, dívali jsme se u nich na televizi. Doma televizi nemáme, díváme se na ni pouze na návštěvách u našich známých a rodičů. Tehdy tam vysílali dokument o přistěhovalcích asijského původu ve středních Čechách, kam se mimochodem v co nejbližší době chceme z Prahy odstěhovat. Ačkoliv mluvili poměrně dobře česky, jejich mluva byla otůlkována, což mě trochu vzhledem k tomu, jak moc se snažili a bylo jim rozumět, urazilo.

Tehdy mě napadlo, že by bylo velmi přínosné se s nimi setkat osobně. Patří totiž většinou k vysoce inteligentním lidem, kteří v životě chtějí něčeho dosáhnout. Já věřím, že jsme během dneška alespoň trochu nějakým způsobem zabavili naše milé hosty a dali jim tak najevo, že i tady jsou tak z části doma, pokud se rozhodnou tady žít.

Připouštíte, že česká společnost je vůči národnostním skupinám žijícím v naší republice stále xenofobní?

Musím se přiznat, že tento fakt opravdu připouštím. Myslím si, že mnoho lidí má opravdu takový blok. Obávám se, že je to způsobeno nedostatečným rozhledem, uzavřeností a strachem, který podle mě pramení z jakési neschopnosti.

Projekt Rodina od vedle je podpořen ministerstvem práce a sociálních věcí, hlavním městem Prahou, Olomouckým krajem a dále grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti. Realizátorem projektu je občanské sdružení SLOVO 21, které bylo založeno v roce 1999 v Praze a v současné době realizuje vzdělávací, kulturní a mediální projekty. Mezi jeho hlavní aktivity patří romské projekty a projekty týkající se integrace cizinců žijících v České republice.

Enkntur, 28 let, pracovník ve stavebnictví
Basbish, 23 let, pracovníce v potravinářství

Dnes jste měli možnost blíže poznat českou rodinu. Jací jsou ve vašich očích Češi?

Myslíme si, že jsou hodně přátelští a klidní lidé. Podle nás nepáchají tolik kriminálních činů jako jinde ve světě, proto jsme se rozhodli také tuto zemi navštívit. Není tu příliš vysoká ani nízká ekonomika, žít se tu podle našeho mínění dá dobře.

Proč jste se rozhodli zúčastnit se projektu Rodina od vedle?

O tomto projektu jsme slyšeli od našich známých. Vzhledem k tomu, že bychom tu rádi ještě studovali a rádi bychom to tu posléze považovali za náš domov, přišlo nám zúčastnit se jako velmi přínosné. V ČR žijeme pouze sedm měsíců, česky neumíme, neznáme české tradice, zvyky, tradiční české jídlo, proto jsme se rozhodli navštívit pravou českou rodinu.

Co se vám během dnešního odpoledne nejvíce líbilo?

Pro nás byl dnešek naprostou premiérou, poprvé jsme navštívili evropskou rodinu. Moc nás potěšila ta neuvěřitelná atmosféra, která tu dnes panovala. Budeme na to vzpomínat ještě dlouho. Naučili jsme se české slovíčko – vepřová! A naprosto senzační byly Antonie a Emílie, které daly dnešku tu správnou atmosféru.

Překvapilo nás, jak moc hezky jsme byli přivítáni a jak se o nás jako o hosty naši hostitelé starali. Tak to je i u nás, v Mongolsku máme v tomto ohledu tradice stejné.

Pan Grout

Přihlásíte se do projektu i příští rok? Jakou skupinu lidí byste ráda poznala?

Určitě se do projektu přihlásíme, byla to nádherná zkušenost. Hrozně by mě například zajímalo, jak žijí pravověrní Židé, protože si myslím, že si velmi váží svých tradic.

Objevte svět romské knihy

Foto: www.romanohangos.cz

Posledním romským autorem, kterého vám v tomto roce představíme, bude romský básník a aktivista Jan Horváth a jeho sbírka Tumenge/Vám. O naléhavosti jeho výzev se nyní můžete přesvědčit sami.

Jan Horváth se narodil v roce 1959 v Bílovci v okrese Nový Jičín. Jeho rodiče vyrostli v romských osadách na Slovensku, odkud se po válce dostali na Moravu v rámci povinného rozptylu romských rodin. Rodiče pracovali v zemědělství, na stavbách. Otec také pracoval na stavbě pražského metra a v kladenských ocelárnách. Museli uživit šest dětí. Jan Horváth se vyučil strojním zámečníkem a začal pracovat ve Vítkovických železárnách. Po roce 1990 se aktivně za-

tumenge/Vám). Autor předdává čtenáři své hodnoty, svou víru v romský jazyk, romské společenství. Ape-luje (viz název sbírky) na romské čtenáře, aby chránili hodnoty klidu, bezpečí, lás-ky, porozumění a domova. Zároveň upozorňuje na nespravedlnost ve vztahu Romů a „bílých“. „Proč Ro-mové nemají štěstí?“ ptá se v jedné básni, která odráží historii a mnohdy bezvý-choďnou situaci Romů. Jiná báseň však obsahuje naději, že se snad jednou Romové dočkají rovného zacházení. Zdůrazňuje společný do-mov a vizionářsky doufá ve spravedlivé společenství lidí, které nebude poznamenáno dělitky na „černé a bílé“.

Sbírku Tumenge/Vám vydalo v roce 1999 nakladatelství Petrov v Brně. Ilustrovala Barbora Žoltáková

pojil do romského emancipačního hnutí. V letech 1990–1992 byl poslancem Městského úřadu v Bílovci, 1990–1991 vedoucím tajemníkem ÚV Romské občanské iniciativy v Praze. Působil jako šéfredaktor romských novin Roma-no kurko a Amaro lav. Vystudoval střední knihovnickou školu, od roku 1994 byl dokumentaristou Muzea romské kultury v Brně a v roce 1998 se stal romským poradcem Magistrátu města Brna. V současné době žije se svou rodinou v Brně.

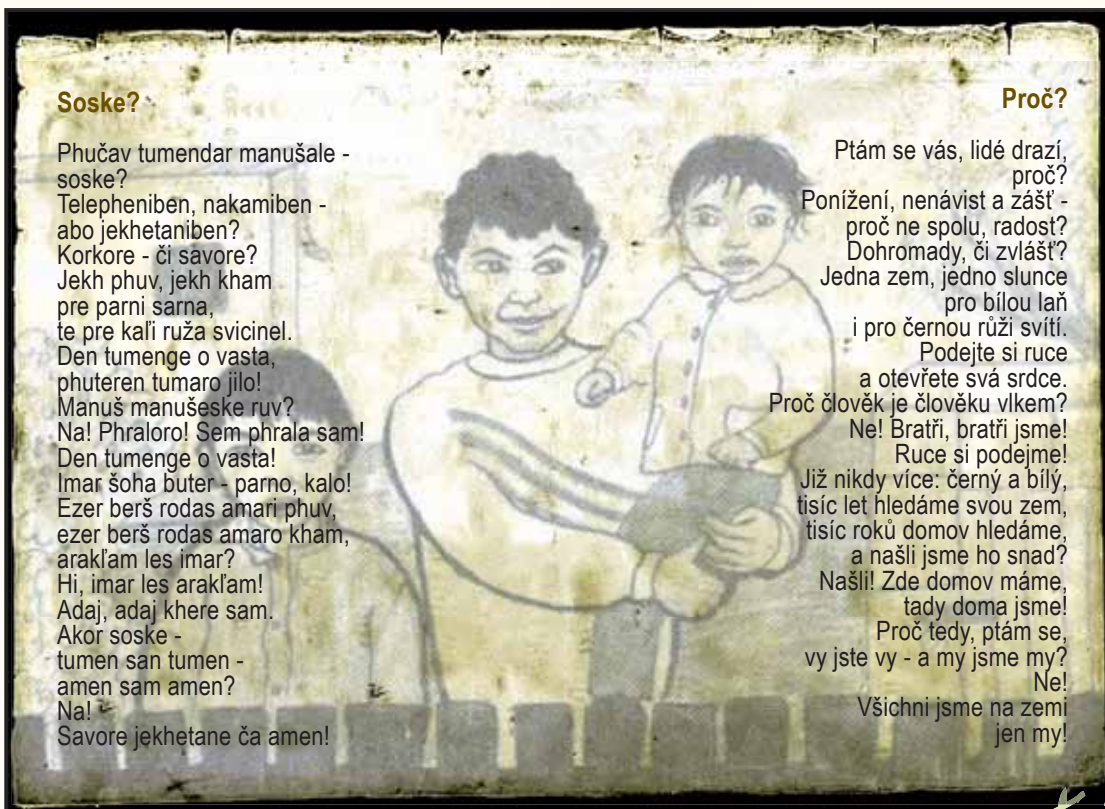
Tvořit začal na konci 80. let 20. stol. Své básně píše v romštině, poté je volně překládá do češtiny. V roce 1990 byly dvě z jeho básní zařazeny do sbírky Kale ruží (Černé růže). V roce 1999 mu vyšla samostatná sbírka poezie Tumenge/Vám. „Píšu kvůli tomu, abychom my Romové měli ve světě uznání. Chci ukázat, že i my něco umíme a máme co říct. Píšu o tom, jak žijeme, o našich starostech i o tom, co nás těší. Hodně lidí si myslí, že žádnou kulturu nemáme. Takhle jim chci ukázat, že to není pravda.“ Svou tvorbou chce ukázat, že romský lid a jeho jazyk je svébytný a rovnocenný všem ostatním, že Romové něco umějí a mají co nabídnout světu. Že právě oni mohou ostatním dát to, co mnozí postrádají: velkou lásku k matce, otci, rodině a dětem. (Viz životopis autora ve sbírce

Soske?

Phučav tumendar manušale - soske?
Telepheniben, nakamiben - abo jekhetaniben?
Korkore - či savore?
Jekh phuv, jekh kham
pre parni sarna,
te pre kalí ruža svicinel.
Den tumenge o vasta,
phuteren tumaro jilo!
Manuš manušeske ruv?
Na! Phraloro! Sem phrala sam!
Den tumenge o vasta!
Imar šoha buter - parno, kalo!
Ezer berš rodas amari phuv,
ezer berš rodas amaro kham,
araklam les imar?
Hi, imar les araklam!
Adaj, adaj khere sam.
Akor soske -
tumen san tumen -
amen sam amen?
Na!
Savore jekhetane ča amen!

Proč?

Ptám se vás, lidé drazí,
proč?
Ponížení, nenávisť a zášť -
proč ne spolu, radost?
Dohromady, či zvlášť?
Jedna zem, jedno slunce
pro bílou laň
i pro černou růži svítí.
Podejte si ruce
a otevřete svá srdce.
Proč člověk je člověku vlkem?
Ne! Bratři, bratři jsme!
Ruce si podejme!
Již nikdy více: černý a bílý,
tisíc let hledáme svou zem,
tisíc roků domov hledáme,
a našli jsme ho snad?
Našli! Zde domov máme,
tady doma jsme!
Proč tedy, ptám se,
vy jste vy - a my jsme my?
Ne!
Všichni jsme na zemi
jen my!

Moje motto „Dát a nedostat“

Teprve třináctiletý mladík, kterého pravděpodobně čeká velmi slibná boxerská kariéra, pochází z Prahy. Na Vinohradech prožil mladý boxer celé své dětství. Dnes už sice bydlí se svou maminkou ve Vršovcích, ale Vinohrady jsou pro něj stále domovem. Navštěvuje zde základní školu Na Smetance a téměř každý den také na Vinohradech sportuje.

Patrik Balog se učí umění boxu v boxerské tělocvičně, o které jistě mnozí z vás již slyšeli. Klub BC Palaestra vede známý romský trenér Jan Balog. Shoda jmen není náhoda, neboť Patrik Balog je syn trenéra Jana Baloga. Patrik po otci zřejmě zdědil boxerské schopnosti a dovednosti. Nejen Patrikův otec, ale skoro celá jeho rodina je boxersky založena. Patrikův strýc, bratr Jana Baloga, trénuje boxery na Slovensku. Patrikův bratranec Erik Balog je též na Slovensku hvězdou amatérského boxu. Je jasné, že malému Pátovi v krvi koluje boxerská krev. V tělocvičně mu nikdo neřekne jinak než „Páto“, mezi ostatními je Patrik velmi oblíbený pro svou srdečnost a smysl pro humor. Má velmi rád legraci, muziku, své kamarády, ale asi jako jeden z mála teenagerů také školu. Navštěvuje osmou třídu základní školy. Prospěch má spíše nadprůměrný, a proto by se chtěl dostat na sportovní školu, kde by se dál věnoval sportu. Mezi jeho oblíbené předměty patří český jazyk, chemie, matematika, přírodopis a tělocvik. Se školou nemá sebemenší problémy.

Patrik začal s boxem už jako čerstvý školáček. Tehdy mu bylo asi šest let, když si poprvé navlékl rukavice, které, jak sám říká, byly skoro větší než on. V té době hrál také fotbal a box ještě nebral tak vážně. Postupem času se začal více věnovat boxu a od fotbalu pomalu opouštěl. Asi v osmi letech se nakonec box pro něj stal samozřejmostí. Začal denně trénovat, běhat a později i zápasit. Roky dřiny Patrika posunuly na příčku opravdového boxera, neboť už jako třináctiletý je mistrem České republiky, a má za sebou dokonce účast na juniorském mistrovství republiky (17–19 let), kde skončil na třetím místě.

4. listopadu odboxoval Olympijské naděje, kde skončil také třetí. Co dodat, na třináctiletého chlapce jsou to obdivuhodné výkony. Za svůj nejlepší úspěch však Patrik považuje mistrovství České republiky v kadetech (do 16 let), které probíhalo v Jablonci nad Nisou v březnu tohoto roku. Patrik se tam probojoval do finále a svého soupeře porazil. Tato výhra mu zajistila zlatou medaili a titul mistra České republiky.

Za těmito úspěchy zcela jistě stojí jeho trenér a otec Jan Balog. Páťa říká: „Po všech stránkách je to táta, ale při tréninku a v zápasech je to trenér.“ Na otázku, jestli má díky svému otci v klubu určité výhody, Patrik odpovídá: „Naopak, táta mě ještě víc shazuje a desetkrát mi přidává.“ Patrik boxuje ve

váze do 52 kg. To znamená, že jeho předností je rychlost a technika. Od toho se také odvíjejí tréninky. Běh, údery na pytel, údery do lap a také tvrdý sparring jsou pro Patrika každodenní rutinou.

Mladý boxer „spáruje“ se staršími mladíky právě proto, aby měl co nejvíce zkušeností. Mnohdy se totiž stane, že v zápase nastoupí proti mnohem staršímu soupeři. Představte si, jak třináctiletý chlapec bojuje s šestnáctiletým vyspělým mladíkem. Zatím tuto věkovou přesilu Patrik zvládá a nemá s tím problémy. Spíše naopak, když si z mistrovství republiky juniorů přivezl bronzovou medaili, což je v jeho věku úctyhodné. Patrik se nechce na nic vázat, teď je pro něj prioritou jen škola a trénink. Na nic jiného nemá ani čas. Říká: „Vím, že kdybych se třeba zamiloval do nějaké holky, tak by to šlo všechno dolů. Už se to několikrát u kluků v našem týmu stalo. Pak dokonce museli skončit, protože čekali rodinu. Museli jít do práce a dneska někde kopou, přitom to mohli být skvělí boxeři.“

Páťa ještě dodává: „Kromě sportu mě baví muzika, jídlo, spánek a oblíkání.“ Patrikovým největším cílem je dostat se v amatérském boxu na olympijské hry. Dalším jeho cílem je zúčastnit se mistrovství Evropy. V budoucnosti by chtěl zkusit i profiring a také trénovat své budoucí žáky. Patrik nebere box jen jako sport, je to pro něj koníček a zároveň nedílná součást života. Skoro každý sportovec má svůj idol, u Páti tomu není jinak. Jeho tuzemský boxerský vzor je boxer Vítek Král, který boxuje za tým Kometa Brno. Z celosvětového boxu je to jasně Amir Khan, který je známý svými tvrdými údery, kontrů a skvělými sidestepy. Když jsem viděl boxovat Patrika, napadlo mě, že se docela s jeho stylem ztotožňuje. Patrikův boxerský styl se dá v jeho věku nazvat dokonale; nejenže ovládá veškeré boxerské údery, ale dokáže se také vyhnout soupeřovu úderu a tvrdě ho potrestat za chybu. Jeho styl je spíše vyčkávací – čeká na soupeřovu chybu a pak ho tvrdě kontruje. Patrikovým mottom je „dát a nedostat“. Nebere box jako nějakou rvačku, ale jako umění. Patrikovi dal box do života mnohé, i když říká, že je to někdy náročné, ale zase získal mnohé zkušenosti. Naučil se chovat ve společnosti, jednat s lidmi a hlavně to nejdůležitější, že nic není zadarmo. Všechno si musí každý vybojovat sám. Tak to chodí i v běžném životě. Box dal zatím ještě mladému Pátovi určitou přípravu do života. Pokud u něj Patrik vydrží, věřím, že o něm ještě všichni uslyšíme. Páťa zatím kráčí tou nejlepší boxerskou cestou, díky svému otci a své pili a vytrvalosti. Doufejme, že nás jednou Patrik Balog, náš mladý boxer z Palaestry, překvapí na olympijských hrách, kde bude obhajovat naši zemi.

Generace '89: Chodit s Romem? Nejspíš ne

Z výzkumu, který prováděli redaktoři magazínu DNES a uveřejnili jej v polovině listopadu, vyplývá, že tři čtvrtě dotazovaných osmnáctiletých studentů a studentek českých škol by s Romem či Romkou nechodili. Podle některých sociologů je možné, že ve skutečnosti je averze mladých lidí k Romům ještě daleko větší, protože v průzkumu nechtějí vypadat jako rasisté. Skutečně si ani mladí lidé nedokážou najít k Romům, a ostatně i dalším národnostním menšinám žijícím v naší zemi, cestu? Není sedmdesát pět procent číslo alarmující? Jsme my mladí skutečně rasisté a xenofobní vůči svým vrstevníkům, kteří mají jinou barvu pleti? Nebo snad máme větší počet negativních zkušeností s lidmi jiné národnosti?

Jaký je váš názor? Chodili jste s někým, kdo se od vás lišil například barvou pleti? Shledali jste v tom nějaký rozdíl, než kdyby váš partner měl stejnou národnost jako vy? Pište nám svém názory na romea@romea.cz nebo na tomasbystry@seznam.cz!

Kolik mladých lidí na otázku, zda by s Romem či Romkou chodili, odpovídalo? Jak by asi dopadl podobný výzkum mezi dospělými? Nejen na tyto otázky nám odpovídal **Jan Malinda** – jeden z redaktorů MF DNES, který je podepsán pod sedmistránkovým článkem o generaci narozené v roce 1989 (magazín DNES, 15. 11. 2007), v němž byl kromě jiného výzkum o vztahu osmnáctiletých k Romům uveřejněn.

Kolik osmnáctiletých na dotazník odpovídalo?

Našeho dotazníkového výzkumu se zúčastnilo 1500 osmnáctiletých studentů všech typů středních škol v celé České republice. Chtěli jsme se o mladých lidech dozvědět co nejvíce a pokud možno pravdivě, proto byl výzkum anonymní. Znali jsme jen křestní jméno a název školy.

Jak si vysvětlujete fakt, že tři čtvrtě tázaných se přiznalo k tomu, že by si s Romem či Romkou nedokázali představit partnerský život? Jsou podle vás mladí lidé rasisté, xenofobní vůči Romům (nebo jiným národnostním skupinám), nebo spíše nemají dostatek dobrých zkušeností s nimi?

Se zpracováváním dotazníků mi pomáhali skoro všichni kolegové z Magazínu DNES. Když mi zpracované dotazníky nosili zpátky a bavili se mezi sebou, jaké z toho mají pocity, shodli se na stručném shrnutí o generaci narozené v roce 1989: „Jsou to sexuální maniaci a rasisti!“ Ale byla to nadsázka, ve skutečnosti to tak černobíle není. Osobně bych generaci osmnáctiletých z úmyslného rasismu jednoznačně neobviňoval, jako jeden z hlavních důvodů jejich neochoty chodit s Romy bych viděl to, že jsou hodně ovlivněni tím, co celý život slyšeli od svých rodičů a prarodičů. Zkusme si představit, jak těžké to pro mladého kluka je, jestliže odmalička slyšel od svého otce na Romy jen samé nadávky a teď by mu měl představit svou holku-Romku. To už chce velký kus odvahy. A nemyslím, že je to jednostranné – co vím od kamarádky Romky, tenhle rasismus přenášejí z rodičů na děti dost často funguje i v romských rodinách.

Souhlasíte s výroky některých sociologů, že ve skutečnosti je procento mladých lidí, kteří mají k Romům averzi, daleko větší, protože nechtějí v průzkumu vypadat jako rasisté?

Marika,
19 let, obchodní akademie
I přestože jsem Romka, s českým klukem jsem chodila. Měli jsme úplně normální vztah jako každý jiný. Možná byl pro mě až moc klidný, romští kluci v sobě podle mého názoru mají více temperamentu. Nicméně jiná národnost pro mě není překážkou, abych s někým mohla chodit.

Magda,
17 let, gymnázium
Pokud bych chodila s Romem, vadilo by to asi hodně mé rodině. Určitě by si mysleli, že by po mně chtěl, abychom měli hodně dětí, což by se mé mamě určitě nelíbilo. Já osobně bych s klukem jiné barvy klidně chodila, záleželo by ale hodně na situaci.

Pepa,
19 let, číšník
Musím se přiznat, že jsem s Českou chodil, ale asi dávám více přednost romským holkám. Rozumím si s nimi lépe než s Češkami. Rodiče mi do toho moc nemluví, s kým mám nebo nemám chodit, ale bezpečně vím, že kdybych si našel zase českou holku, neměli by určitě žádné námitky.

Tomáš,
22 let, brigádník
Barva kůže nehraje ve vztahu žádnou roli! Ať je to Romka, Mongolka nebo černoška – když se mi ta holka líbí a je slušná, tak proč ne? Je fakt, že u Romů je problém v tom, že my mladí se navzájem moc nestýkáme a mladí Češi s nimi mají více negativních zkušeností než těch pozitivních.

Na odborníky spoléhám, výsledky výzkumu nám schválili, takže věřím i tomu, že se někteří mladí v našich dotaznících přetvařovali. Ale protože to byl výzkum anonymní, nemyslím, že by byly výsledky zkreslené hrubě o desítky procent. Viděl bych výsledky reálné tak na 80 % ku 20 %. A i když to asi zní příkré, myslím, že to není úplně špatný výsledek. Kdyby se podobný výzkum uskutečnil před dvaceti lety, myslím, že by to dopadlo daleko, daleko hůř. Prostě tohle nevyřešíme za jeden týden, to bude chtít celá desetiletí. Nicméně jsme na dobré cestě.

Je podle vás toto číslo, tedy pětasedmdesát procent tázaných, srovnatelné s číslem například výzkumu veřejného mínění mezi dospělými občany, pokud by v něm takováto otázka stála?

Jak už jsem uvedl, osobně si myslím, že u dospělých by ten výsledek byl podstatně ostřejší, třeba tak na 90 % ku 10 %. Ale je to jen můj osobní, ničím nepodložený pocit.

Nejdůležitější je zdraví

Existuje velmi málo lidí, na které nikdy ve svém životě nezapomenete. Existuje málo těch, kdo mají neustálé úsměv na rtech a dobrou náladou a pozitivismem dovedou nakazit celé okolí, a velmi málo lidí, které by měl každý rád. Julka Vodrážková snad všechny tyto vlastnosti má. Pracuje v romském občanském sdružení Velká Ohrada, je jednatelkou svého občanského sdružení Cikne čhave, organizuje celostátní soutěž Romský talent a vede taneční soubor Cikne čhave; zároveň studuje čtvrtým rokem sociálně právní obor na Evangelické akademii a má manžela a patnáctiletou dceru. Julka je opravdu příkladem přísloví „Když se chce, všechno jde“.

Tato šestatřicetiletá dáma se narodila v Mělníku, ale žije v Neratovicích. Vyučila se v oboru kuchař-číšník a dlouhou dobu pracovala v různých restauracích; sama říká, že ji tato práce bavila. Julka má totiž ráda zaměstnání, kde je v kontaktu s lidmi. „No, když mě to přestalo bavit, tak jsem začala dělat sociální pracovníci,“ říká s úsměvem, který značí, že to bylo řečeno v žertu. Cesta k tomu, aby se z Julky stala sociální pracovníce, kterou respektují úřady i klienti, byla totiž složitá a jen díky své pili, svědomitosti a tvrdé práci si Julka zasloužila respekt na obou stranách. Před několika lety začala pracovat na městské části Praha 14-Černý Most jako terénní sociální pracovníce a měla na starosti romskou komunitu v této části.

Dva roky pracovala přímo pod kanceláří starosty. „Tam se mi pracovalo moc hezky, byla jsem tam moc spokojená. Vedení bylo mé funkci velmi nakloněno a snažili se mi vyjit co nejvíce vstříc.“ Během těchto let pracovala s neuvěřitelnými 300 rodinami, takže jednotlivých klientů měla ještě více. Jako „terénník“ je velmi emotivní člověk a veškeré problémy, se kterými se rodiny potýkaly, prožívala se svými klienty. Možná ji právě tento její přístup odlišoval od ostatních úřednic. „Byla to pro mě jako moje druhá rodina. Řešili jsme problémy, jako jsou bydlení, azyl, práce, dluhy, splátkové kalendáře, neplacení nájmu, docházka dětí do školy, vyplňování formulářů, poskytování informací o stipendiích pro romské středoškoly apod. Vlastně to, co dělá každý,“ míní Julka. Po dvou letech přišli zástupci městské části s nápadem založit organizaci, která by se věnovala dětem. Julka této možnosti využila a založila vlastní občanské sdružení Cikne čhave. „Zjistila jsem, že práce v mé vlastní organizaci mě baví mnohem více než práce na úřadě, a tak jsem se musela rozhodnout. Zvolila jsem práci v Cikne čhave, kde jsem ve funkci jednatelky.“

Cikne čhave jsou organizátoři velmi známé soutěže Romský talent. Ten vznikl před třemi lety v podstatě náhodou; jako jednatelka se Julka Vodrážková snažila získat finanční prostředky pro své sdružení a v téže době byla požádána úřadem, zda by nemohla organizovat akce s dětmi. Julka s romskými dětmi pracuje již osmnáct let, a tak se této šance chytla, a jak sama říká, již nepustila. „Tento rok proběhl už třetí ročník a já neustále žasnou nad tím, jak jsou ty děti rok od roku profesionálnější a jak se zdokonalují.“ Sdružení se věnuje především volnočasovým aktivitám. Děti mohou navštěvovat romský taneční soubor, malovat, zpívat, mohou do sdružení také docházet na doučování, do divadelního kroužku apod. „Nejdříve to nebylo nejjednodušší, zkoušeli jsme děti zaujmout turistikou, malováním a podobnými aktivitami. Ukázalo se však, že nejvíce je baví

tanec a zpěv. Stabilně v souboru vystupuje 20 dětí ve věku od 4 do 18 let. Zpívají a tancují, věnují se tradičním indickým tancům. Zlepšují se každým týdnem.“

V republice neexistuje příliš mnoho soutěží, kam by Julka se svým souborem mohla jezdit. Většinou vystupují na různých akcích, festivalech a přehlídkách.

Sdružením Cikne čhave, které existuje již pátým rokem, prošlo asi padesát šedesát dětí. „Kdybychom měli větší prostory, tak by jich tam chodilo více, bohužel z tohoto důvodu nemůžeme nabírat další děti. Pracujeme na tom, abychom mohli naše prostory rozšířit. Uvidíme, zda se to podaří.“

Julka pracuje také jako sociální pracovníce v romském občanském sdružení Velká Ohrada. Zde je zaměstnaná na projektu Podpora Romů v Praze. „Jsem v tomto sdružení snad od jeho založení. Dříve jsem jezdila na tábory a organizovala jsem různé akce pro děti. Klasické volnočasové aktivity. Teď pro ně pracuji jako sociální pracovníce.“

Práce terénního sociálního pracovníka je psychicky velmi vyčerpávající. Každý, kdo zná paní Vodrážkovou, však ví, že chodí neustále s úsměvem na rtech a roznáší dobrou náladu. „Když mi je opravdu nejhorší, tak se sbalím, vezmu auto a jedu mimo Prahu ke svým příbuzným, tam načerpám sílu a můžu zase pokračovat.“

Do svého budoucího života má Julka pár přání, soukromě by si přála malý dům, pracovně by si přála, aby se jí podařila maturita, a možná by ráda pokračovala i na vysoké škole. Na závěr však dodává: „Já jsem si uvědomila, že vlastně nic nepotřebuji, já mám všechno. To nejdůležitější je, abychom byli zdraví, já i moje rodina.“

ROMSKÝ PUNK

Gogol Bordello

Kapela Gogol Bordello, to je naprostá spontánnost, vykřesaná s punkovou energií, slovanskou melodičností a romským hudebním instinktem. A s černým humorem. Všechny explozivní ingredience sloučil hlavně zpěvák a kytarista Eugene Hütz, který vypadá jak starý husar s převýslými kníry, napojený rádně vodkou. Devítičlenná kapela, která existuje od roku 1999, hraje na elektrické i akustické nástroje, používá housle a harmoniku, skandovaný zpěv. To když chce publikum ještě více rozpálit, třeba výkřiky: „Hej, hej, hej!“ Kdo zůstane po první písni sedět, musí být jediné mrtvý.

Gogol Bordello již „vymetli“ Česko několikrát a jejich pověst roste. Totálně vyprodaná pražská Archa zažila v sobotu 24. listopadu koncert, při kterém se trásly stěny. Kapela zahrála náhradou za zrušené vystoupení na letním festivalu Rock For People v Hradci Králové, tehdy ovšem dala přednost Madonně. Zpěvačka jistě podlehlá přirozené živelnosti Gogol Bordello, jinak by si Hütze a houslistu Sergeje Rjabceva nepozvala na své vystoupení na koncertu Live Earth v Londýně, který apeloval na ochranu Země před proměnami klimatu.

Členové Gogol Bordello si zařadili v Madonnině skladbě La Isla Bonita a z televizních obrazovek je viděly miliony lidí. „Myslel jsem, že za to dostaneme vynádané, ale všichni mi říkali, že to bylo skvělé,“ radoval se Hütz na tiskové konferenci před pražským koncertem. Nejdůležitější sdělení, které platí i pro nahrávky jeho kapely, ovšem bylo, že muzika Gogol Bordello není uměle propočítaným a vyváženým konglomerátem stylů. Vzniká naprosto přirozeně, odvíjí se z emocí a hráčské radosti muzikantů z Ukrajiny, Ruska, Izraele a Ameriky, členů Gogol Bordello.

Nejprve hudba vznikne, a teprve pak si o ní můžeme povídat, kolik procent rocku nebo romské rytmičnosti se v jednotlivých skladbách nachází. Jako stylová nálepka se pro ně ujal označení gypsy punk. Gogol Bordello, jejichž název je odvozený od jména spisovatele Gogola a neslušného slova bordel, jsou velmi ohnivou směskou východní lidové kultury, která má paradoxně sídlo v New Yorku. Asi to musel být New York, rodiště punku, město pulsující hudbou, do kterého se Hütz přistěhoval z Ukrajiny a jež zapůsobilo jako tavicí kotlík pro všestranně barvitou muziku Gogol Bordello. I domácím uším zní jejich nové album Super Taranta!

ta!, které vyšlo pod hlavičkou české značky Indies Records, velmi povědomě. I díky tomu, že bonusovou skladbu Alcohol přemíchal a sám si v ní zazpíval rapper Gipsy.

Vlastně je to lidová hudba, protažená ulicemi, jejíž obrovskou výhodou je celistvost a divokost. „Romové mají takřka divošský způsob vytváření muziky. Pocházejí z kultury, ve které hudba je často jediným způsobem k přežití. Jejich hudba vznikla mezi chudými lidmi, kteří nemají nic jiného než ji. Můžete proto cítit v každé notě rebelskou duši,“ říká Hütz, který romskou muziku použil i jako tmel, zcelující různé živly.

Málokterá kapela dokázala provázat hudební prvky z odlišných koutů planety. Vždyť Dub The Frequences Of Love je píseň, samozřejmě našlápnutá, která se v opakovaných melodických vyhrávkách dotýká také orientální melodiky. Gogol Bordello působí jako přirozený svorník globální hudební kultury a posluchač alba Super Taranta! musí znovu obdivovat, s jakou lehkostí Hütz a jeho parta vtahují do své hudby romskou spontánní radost, tvrdé údery bicích nebo rozdováděné halekání mužiků.

Padají ruská jména Zina, Marina, do prudkého rytmu zajiždějí vyhrávky Rjabcevových houslí. Slovanskou a romskou skočnost podporuje harmonika Jurie Lemeševa, která se v písni Supertheory Of Supereverything pouští i do typicky ruských melancholických motivů. Gogol Bordello jsou součástí hudební vlny východu, která dobývá svět tím způsobem, že všichni, ale úplně všichni tančí.

Občanské sdružení ROMEa využilo podpory programu JPD 3

Na začátku roku 2007 se začala tak trochu veřejnosti skrytá aktivita zaměstnanců Občanského sdružení ROMEa. Občas časově náročná, ale bezpochyby užitečná a prospěšná nejen samotným zaměstnancům. Posuďte sami.

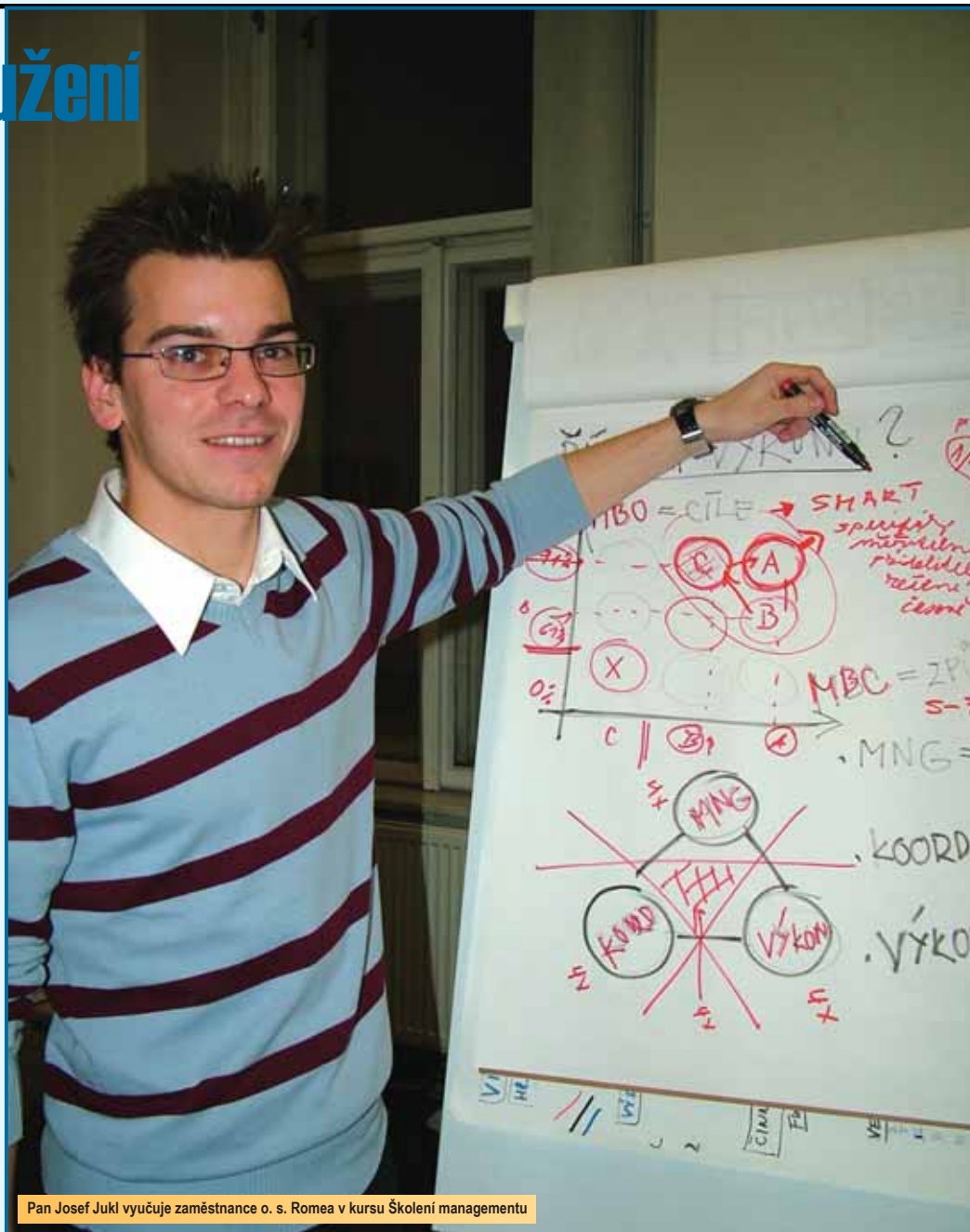
V rámci projektu Rozvoj odborných znalostí zaměstnanců občanského sdružení Romea a zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb, který je financně hrazen z Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu a hl. m. Praha, od začátku roku 2007 probíhá několik vzdělávacích kursů určených zaměstnancům Občanského sdružení Romea. Celá akce je realizována v rámci programu Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu hl. m. Praha, jehož cílem je sociální integrace a rovnost příležitostí. Program si klade za cíl integraci specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí.

Probíhající kurzy mají pomoci rozvoji zaměstnanců občanského sdružení Romea tak, aby mohli efektivněji vykonávat svou práci zaměřenou na pomoc nezaměstnaným a diskriminovaným a těm, kdo touží zvýšit si svou kvalifikaci. Obsah projektu koresponduje s obsahem Konceptce romské integrace z roku 2005, neboť podporuje rozvoj neziskových organizací poskytujících sociální služby a klade důraz na zachovávání rovných příležitostí. Doba trvání projektu je stanovena na 18 měsíců. Zaměstnanci občanského sdružení Romea, kteří pracují jako poskytovatelé sociálních služeb – např. terénní zprostředkovatelé práce, koordinátoři Internetové burzy práce, Internetového centra, Mediálních a PC kursů, Antidiskriminační linky navštěvují kurzy zaměřené na praktické činnosti a zvyšují si svou kvalifikovanost hned v několika oblastech.

Primárním cílem je zvýšení odborných znalostí a schopností pracovníků poskytujících sociální služby a pracovníků působících v manažerských funkcích prostřednictvím individuálního školení, které probíhá v prostorách Občanského sdružení Romea. Jsou to například Počítačové kurzy, kurzy Struktury státní zprávy, Školení managementu, organizace volného času, řízení podniku, Sociální minimum, Školení zásad terénní práce, Kurs komunikace a motivační techniky a Výjezdní školení všech pracovníků organizace, tedy dvoudenní teambuildingové školení všech pracovníků o. s. Romea s cílem provázat získané znalosti.

Tím, že se zaměstnancům občanského sdružení Romea dostane nových poznatků z oblastí, jako je právo, personalistika a management, zásad terénní práce, komunikace s klienty..., zvýší se jejich odborná kvalifikace a možnost kompetentně a účinně zasáhnout ve prospěch klientů sdružení. Zároveň se tak může do budoucna projevit tato zkušenost na samotném zaměření aktivit, směřování a úspěšnosti práce tohoto sdružení.

Zaměstnanci o. s. Romea již absolvovali Kurzy Struktury státní zprávy v dotaci 12 hodin, které začaly dubnu a skončily 28. května. Všichni kursisté úspěšně absolvovali kurs písemnou zkouškou dne 19. června. Test prověřil jejich znalost Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod atd. Lektorkou kursů byla paní magistra Marcela Blažková. Školení nazvané Sociální minimum, které bylo zakončeno 31.10. písemným testem, jenž prověřil znalosti kursistů, vyučovala paní docentka Jiřina Šiklová a Judr. Tomáš Vincourek. Kurs byl zaměřen na získání znalostí

Pan Josef Jukl vyučuje zaměstnance o. s. Romea v kursu Školení managementu

o české legislativě (pracovní, trestní, občanské právo) a sociologických poznatků o české společnosti (problém nezaměstnanosti i aktuální problematika Evropské unie, například schengenský prostor ad.). Aktuálně probíhají PC kurzy, které vede Ing. Zdeněk Ryšavý a které prohlubují počítačovou gramotnost kursistů (práce s vyhledávací, základy programování, práce s Windows Word a Windows Excel atd.). V tomto roce poslední je Kurs komunikace a motivační techniky v dotaci 50 hodin. Pod odborným vedením lektorek s bohatou psychiatrickou praxí se zejména pracovníci Antidiskriminační linky učí, jak komunikovat s klienty. Praktickými modelovými situacemi si zkoušejí, jak postupovat, aby jejich intervence byla smysluplná a pomohla volajícím lidem v krizi. Zároveň se však učí, jak zvládnout psychický nápor, který takový provoz krizové linky přináší. Naučí se postupy, které mohou použít v běžné komunikaci v profesním i osobním životě.

Projekt je financován Evropským sociálním fondem, ze státního rozpočtu a hl.m. Praha

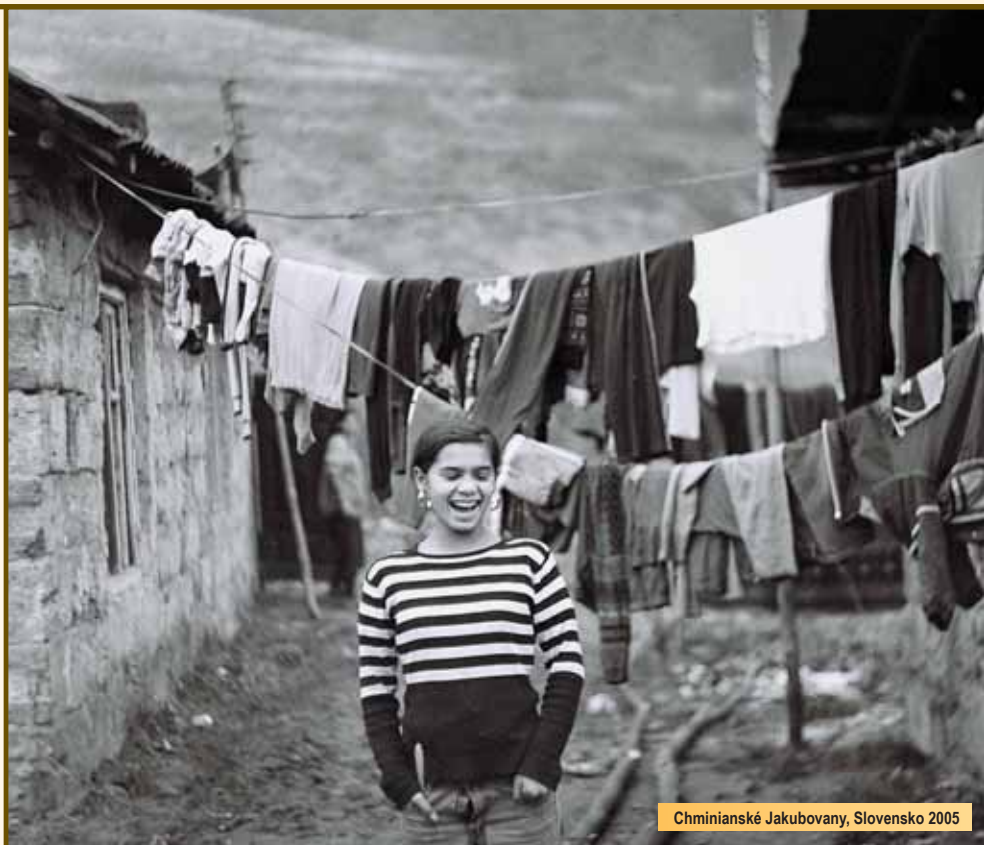
NEviditelní

14. února proběhne v brněnském Muzeu romské kultury vernisáž výstavy dokumentárních fotografií z romských ghetta a osad z několika zemí Evropy. Jedná se o soubor čtyřiceti černobílých fotografií z mé vlastní dílny.

Fotografie tvořící tento cyklus jsem pořídil při svých cestách po romských ghettech a osadách jak na nedalekém Slovensku, tak na západní Ukrajině, v České republice a na nevalně proslulém pařížském předměstí Saint-Denis, kde se usadila velká skupina rumunských kalderašských Romů.

Fotografie jsou zpravidla pořízené po delší době strávené v té které komunitě a odrážejí řadu zážitků a osobních zkušeností. Některé z fotografií jen okem pozorovatele ukazují způsob života těchto navštívených Romů, jiné přinášejí intimní pohled do různých složek jejich každodenního života. Cyklus potom uzavírají portrétní fotografie vyprávějící osobní příběh fotografovaného člověka. Cílem NEviditelných je poukázat na problémy Romů v každé z fotografovaných lokalit a ukázat Romy takové, jak je vidím já sám. Často se jedná o neopakovatelné okamžiky, kdy na ulici potkáte mladou dívku ve zvířátkových bačkůrkách, nebo se stanete svědky vítání očekávaného otce, který na voze zapřaženém za koněm přiveze domů úlovek z celodenního hledání použitého materiálu. K tomuto cíli se NEviditelní snaží přiblížit jak svou vizuální stránkou, tak krátkým slovem, které příběh dotváří.

Otázkou ale stále zůstává, proč se cyklus jmenuje právě NEviditelní. Jako další nás napadne, jestli nejde u první slabiky napsané v kapitálkách o překlep. Ač jsou problémy Romů některým očím stále neviditelné, samotní Romové jsou jak v očích veřejnosti, tak v přehledu hlavních témat denního zpravodajství stále na jedné z předních příček. Tyto příčky jsou ale obalené blátem a špinou. Proto tedy NEviditelní. Já však chci svými fotografiemi ukázat jinou možnost nahlížení na tento fenomén. Ukázat Romy v kontextu jejich životních podmínek a v kontextu jejich reality. Pro své fotografie si nevybíráám devianty, ani romské Matky Terezy. Fotografiuji osobnosti, které mi přijdou do cesty a ukážou mi kousek sebe a nechají mě nahlédnout pod svou vlastní pokličku.

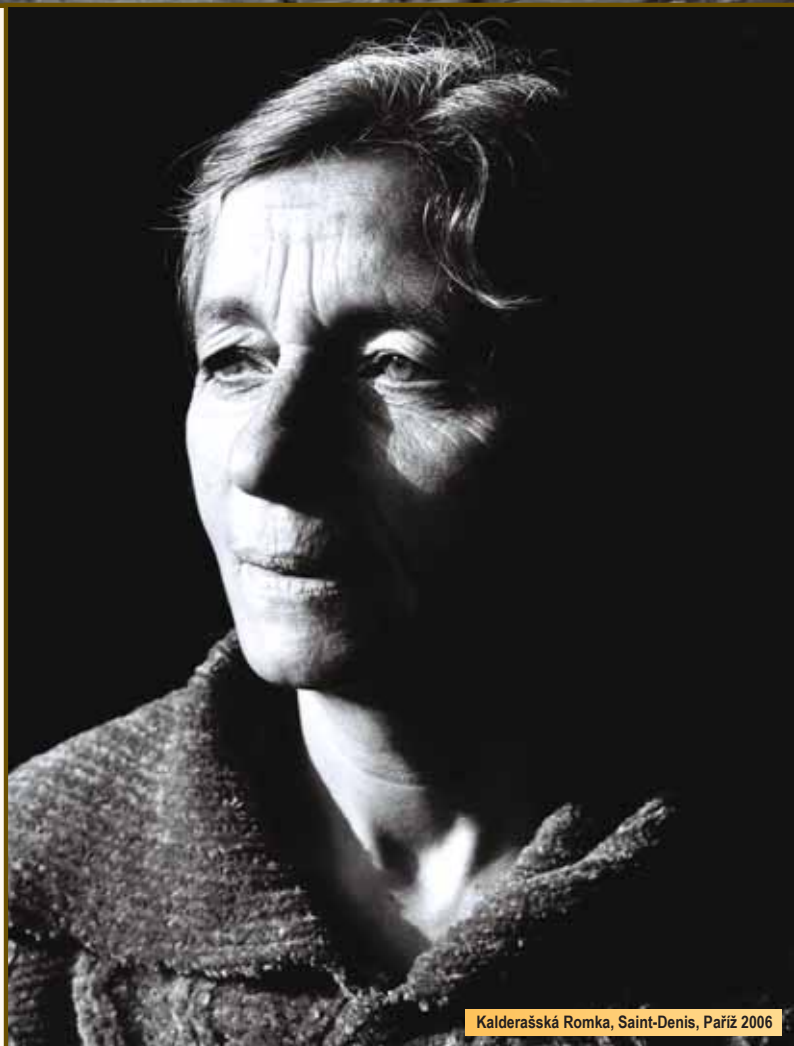
Chminianské Jakubovany, Slovensko 2005

Marián, Matiční ulice 2005

Výstava v Muzeu romské kultury potrvá do konce května.

Odkaz této výstavy bych rád věnoval Mariánovi. Marián byl obyčejný romský kluk, který žil od narození v Matiční ulici v Ústí nad Labem. Každý den chodil do školy a po příchodu domů si venku nacvičoval nejnovější chvaty Jeana Claudea Van Damma, které odkoukal v jeho posledním filmu. V letních měsících se svou sestrou přebíhali místní několikaproudovou silnici, aby si v dřevěném kiosku koupili modrý vodový nanuk. Marián jednoho srpnového dne tuto každodenní cestu za sladkostí nezvládl a na místě zemřel pod koly motorového vozidla.

Kalderašská Romka, Saint-Denis, Paříž 2006

Toto ale není jen Mariánův příběh. Je to příběh všech dětí v Matiční ulici, které i přes tuto událost každý den podstupují stejnou cestu...

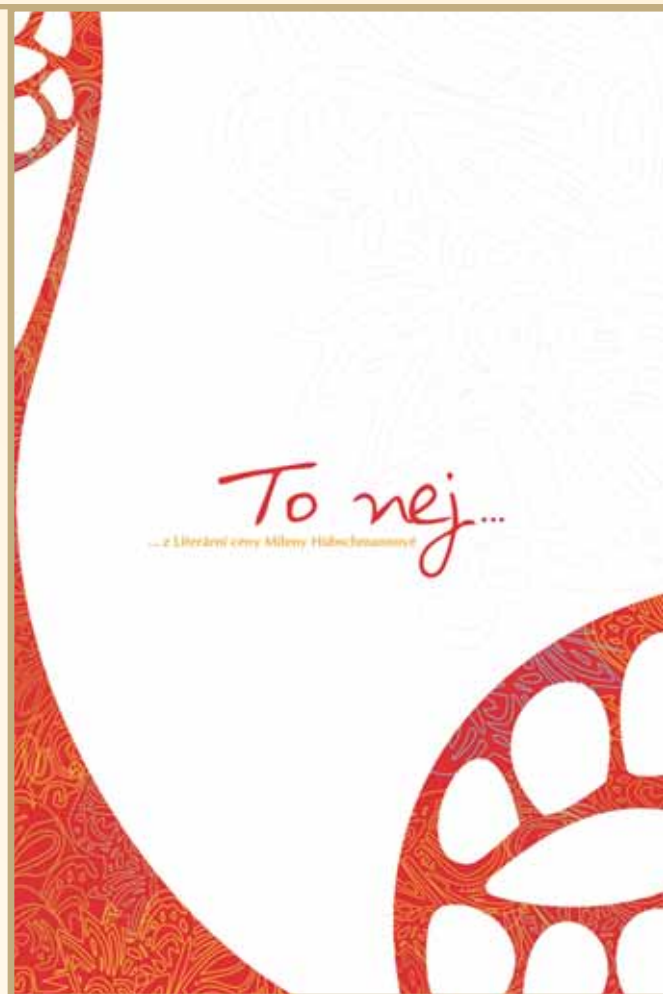
Zas o kousek víc romské literatury

Literární soutěž v romském jazyce pojmenovaná dle romistky Mileny Hübschmannové má touto dobou za sebou svůj 2. ročník. Společně s loňským tak upozornila na dvanáct múzou políbečných autorů, jejichž literární nápad, ztvárnění a úroveň romštiny odborná porota vyhodnotila jako nejlepší.

Se všemi autory a jejich vítěznými texty se veřejnost může seznámit na stránkách nově vydané speciální brožury nazvané „To nej... z Literární ceny Mileny Hübschmannové“. Porota vybírala ve dvou kategoriích, celkem z 38 příspěvků. V kategorii próza vyhráli: 1. místo Jana Ferdinandová, 2. místo Ignác Zima a 3. místo Lucia Čurejová. V kategorii poezie se vítězi stali: 1. místo Iva Vyskočilová, 2. místo Miroslav Gergel a 3. místo Michal Šamko. Příloha je napěchovaná poezií – milostnou, nostalgickou i společensko-kritickou – a pohádkami, hororky, smutnými i úsměvnými ohlednutími do minulosti – to vše najdete na čtyřadvaceti stránkách, navíc s volným českým překladem. Již nyní je zdarma k objednání na adrese občanského sdružení Rómea, jež je organizátorem soutěže a vydavatelem zmíněné přílohy.

Ne náhodou nesou tyto dva projekty jméno ženy, která pro vznik fenoménu romské literatury a pro samotné její autory udělala víc, než většina z nás tuší. Jezdila po koutech Čech a Slovenska a doslova se pídila po jakémkoliv literárním projevu Romů. Motivovala je, dodávala jim sebevědomí, v těžkých okamžicích sílu nepřestat, až nakonec – navzdory nepřejícnému bývalému režimu – pomohla na svět řádce romských autorů. To, že dnes známe Teru Fabiánovou, Margitu Reiznerovou, Andreje Giňu a další či autory mladší generace, je z velké části její zásluha.

Milena Hübschmannová tu však již dva roky není, a tak zůstává otázkou, je-li romská literatura natolik silná, že bude pokračovat i bez své hybatelky a nadále plodit tak výtečné ovoce. Částečným pozitivním signálem budiž nejenom tato soutěž, ale zejména všichni ti, již se do literárního klání s chutí zapojili. Poděkování patří i těm čtenářům, kteří v romské literatuře našli zalíbení. Bez jejich zájmu a dychtivého očekávání dalších a dalších děl romských autorů by byl svět literatury jaksi neúplný.

Gogol Bordello nezklamali

Foto: Vojtěch Jandák

Gogol Bordello vydali novou desku Super Taranta! a v rámci nabytých koncertů šňůry k její propagaci zavítali i do České republiky. Koncert se konal 24. listopadu v beznadějně vyprodané Arše. O rozehrání publika se postaralo francouzské trio La Phaze a legendární DJ Skratchy. Po nástupu hlavní hvězdy bylo jasné, kdo je králem večera. Skupina hrála s neskutečným nasazením, které nezůstávalo bez odezvy nadšeného publika. Do jedné písně si nenásilně zapojoval Gipsy, jehož remix písně Alcohol se objevil na Super Taranta! vydané v české distribuci Indies. „Super Taranta! je náš výklad tarantely, rituální hudby z Itálie,“ říká Hütz, charismatický frontman kapely. „Viděl jsem v Toskánsku obraz, na kterém je žena v křečích a muž hrající na housle. Nahýbá se nad ženu a hraje, aby ji dostal z hysterického záchvatu do transu a vyhnal její demony. Bylo to mystické, sexuální až obscénní – přesně to, co charakterizuje Gogol Bordello. Byl to pouze jiný způsob transformace negativní energie

v pozitivní.“ Deska, jak bývá u Gogol Bordello zvykem, byla natočena ve studiu při živém hraní s minimem dodělek tak, aby zachytila obrovskou energii kapely. Devítičlenná kapela Gogol Bordello vznikla v roce 1999 v New Yorku při setkání několika přistěhovalců z Ruska, Ukrajiny a Izraele. Gogol Bordello se proslavili divokými koncerty, které míchají romskou a ruskou melodiku, ska, rock'n'roll, flamenco, punk a dub.

Foto: Vojtěch Jandák

Devla, devla!

Zdroj: www.romove.cz

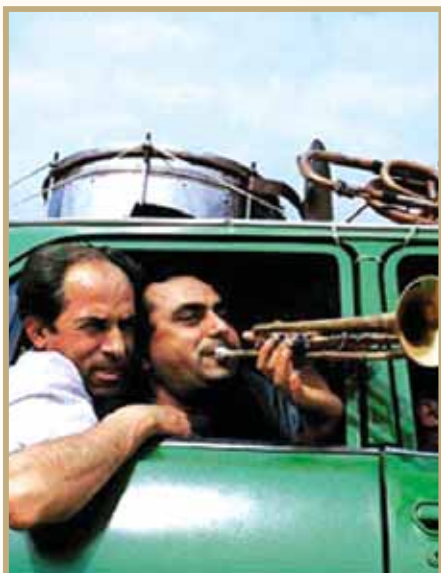
Před rokem touto dobou vyhlásila česká Obec spisovatelů literární soutěž na téma Romové-Cikáni. Ačkoliv obvykle téma nediktují, tentokrát udělali iniciátoři výjimku. „Speciální literární téma reaguje na společenskou atmosféru a potřebu reflektovat toto téma na kulturní úrovni,“ nechala se před rokem slyšet předsedkyně obce spisovatelka Eva Kantůrková. Nyní, kdy byla soutěž ukončena a literární příspěvky vyhodnoceny, přichází z těchto míst další dobrá zpráva. V březnu budou všechny texty souborně vydány v knize nazvané dle jedné z povídek Devla, devla!

Začíná se veřejnost si brzy bude moci přečíst, jak pestře a osobitě toto téma ztvárnili romští a neromští spisovatelé i nadšení neprofesionálové. V jedné knize se tak potká milostná lyrika Vlada Oláha s povídkami Emila Cíny – O velké lásce a O lidech, kteří nevedli válku. Spisovatelka Jarmila H. Čermáková přispěje svými básněmi, zcela jiné čtení poskytne román Květušinská poéma od Miroslava Dědiče, jenž v 50. letech 20. století působil jako učitel tzv. cikánské školy.

O tom, že půjde o čtení více než zajímavé, se první šťastlivci mohli přesvědčit koncem listopadu v pražském divadle Talent Illusion. Za přítomnosti samotných autorů zde proběhlo první veřejné čtení vybraných textů, jejichž tematická a náladová různorodost jenom potvrdila rozličnost hry s jazykem a bezbřehost lidské fantazie.

Kniha, jejíž vydání ideově podpořila ministryně Džamila Stehliková a finančně ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, vyjde v nákladu 2000 kusů.

Ve zkratce...

Zdroj: www.asphalt-tango.de

– Do 31. 12. je v Gemersko-Malohontském muzeu v Rimavské Sobotě k vidění expozice nazvaná „Rómski hudobníci Gemera-Malohontu“. Speciální romský úsek tohoto muzea, jenž dokumentuje hmotnou a duchovní kulturu Romů, funguje od roku 1996.

– Rumunská kapela Fanfare Ciocarlia zavítá 14. ledna do Čech. Nejrychlejší balkánská dechovka, jak bývá mnohdy označována, zahraje v pražském Paláci Akropolis (vstupné 450 Kč,-).

– 21. prosince bude mít slovenskou divadelní premiéru muzikál Cigáni jdou do nebe. Nazkoušel jej romský kočický soubor Romathan.

– Boban I. Marko, Markovič Orkestar vystoupí 31. ledna v prostorách Divadla Archá v Praze. Balkánskou dechovku ze Srbska můžete navštívit za 430 Kč.

Minikurs romštiny

Text: Jarmila Balážová / Ilustrace: Jiří Miňovský

Překlad: Rena Horvátová

1.

Holčička: Jéé, podívej, mami, obrovský strom. A těch dárků. Jeden si vezmu!

Maminka: Néé, naopak, dva tam dáme. Pro děti, které nemají rodiče.

E čhajori? Joj, dikh, mamó, baro kaštoro. U ajci darunki. Jekh mange lava.

E dajori: Na, ta kaj! amen kode daha duj. Kala darki hine perdal o čhavore, so len nane daj the aňi dad.

2.

Tatínek: Vánoce jsou krásné, když je můžeme strávit všichni spolu.

Kluk: A když už přijde Ježíšek? Těším se, co mi přinesl.

Maminka: Vydrž, ještě čekáme na babičku a dědu.

O dadoro: Karačoňa hine šukar, te šaj avas savore jekhetane.

O čhavoro: A kana imar avela o Jezuskus? Imar na birinav, kamav te džanel, so mange anela.

E dajori: Užar, mek užaras pre baba u papus.

3.

Děda: Tak šťastné a veselé vánoce, děti!

Babička: Asi slyším zvonit Ježíška.

Děti: Ano, ano, už přijel. (běží ke stromceku)

O papus: Ta bachtale karačoňa, kaj te aven saste, čhavore mire.

E baba: Imar šunav, sar harangozinel o Jezuskus.

O čhavore: He, He, imar adaj. (denašen ko stromikos)

2 – 3

O ačhibena

Kisítind'a o Zdeněk Ryšavý

O Evropsko sudos vaš le manušengere čačipena phend'a, hoj e Čechiko vláda (rajari-pen) na diňa deštheochto čhavoren khatar o Ostravsko, regulerno čačipen pro školno sikhaviben, the hin oda e diskriminacija. Ale Romenge kampil e ČR te poťinel vaš lengeri moralno bibacht štar ezera euro (vaj 108.000 koruni).

Andro Ivanovice (pro Vyškovsko) na džanel ňiko nič te kerel bara rušaha maškar o raj Malovec the o Roma, so odoj bešen.

4

Phučas vaš tumenge

Rena Horvátová: Pal phurikano karačoňakero vod'i

Pal e Karačoňa, so sig avela, the mek pal oda, soske la avka keras, vakerahas le pravoslavnone rašaha, savo pes vičinel David Dudáš u sogalinel Plzňate, u mek romana řádovo pheňaha la Maria Anastaziaha, savi bešel andro klašteris Bardejovoste pre Slovensko.

5 – 7

Le čhoneskeri reportaža

E Lenka Kučerová:

Nekhšukareder reportaža – o romane čavore ratinde cikne čhavores

O romano čhavoro Roman Ferencii phirel pre zakladno prakticko škola andro Jindřichův Hradec (sar has o socialismos, lake phenenas na šukares zvlaštno) the kada berš has nomiňimen pre „Cena Michala Velíška“. O Roman na daralas te chuťel andro šilalo novembrisko paňi vaš o dujeberšengero ciknoro čhavoro, le amaliha les cirdle avri, u anglunes les - džidarde upre.

8 – 10

O vakeriben

E Renata Berkýová:

Na kamav te dikhel pre manuša duje okuľarenca

Duj nava JUDr. Martin Čonka the o Jiří Čunek čeporo pre peste maren, afe hin maškar lende mekh buter jekhetano, oda hin e skarža pre šeraleskero zaačhado andro rajaripen, savi diňa mekh avre romane organizacijenca the vaj 150 avre manušenca vaš leskere lava pal o Roma. Andro vakeriben džanena buter pal leskeri buti the leskero dživipen.

11

O hiri khatar e luma

Kisítind'a: e Renata Berkýová

Palis, sar o romano murš pre periferija andro foros Řím gvalcinda the murdarda italsko džuvľa, hin maškar o italsko the le rumunsko štatos zoraleder situacija.

E Evropsko unija dikhel pal e diskriminacija pre romane čhavore pre Slovensko the pro Čechi.

Andro Řím has peršo maškarmutno sgejlipen, kaj avle o romane rašaja, diakoni the o devleskere.

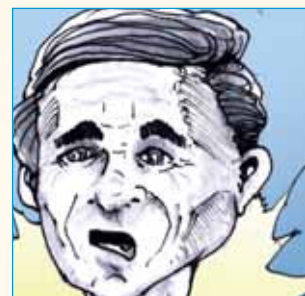
12 – 13

E komentimen ačhibena, e anketa

O Zdeněk Ryšavý:

O Čunkos na džanel so hin e paťiv

So phend'a o Čunkos u so has phendo pal o Čunkos, šaj genen pre duj seri. Šaj asan, the jekhvaresten pen paš oda na musaj te šunen mišto.

14

O komentaris

O František Lízna:

E Karačoňa andre bertena

Andro oka režimos o rašajis František Lízna bešel as buterval pre Karačoňa andre bertena. Odoj les phanden as jekhetanes le Romenca, te na del politicko godi avre manušen. Duminenas, hoj o Roma pal e politika na gondofinen. Vaš o rašaj oda has bari bacht.

15 – 16

So hin učardo

O Tomáš Bystrý:

Pro dilos kijo susedi!

Andro štar beršengero projektos „E famelija, so bešel pašes“ (Rodina od vedle) has ada berš interesimen 128 fameliji khatar e ČR, save gejele pro dilos kijo manuša khatar o aver štati, the bešen akana andre ČR. Amaro žurnalis pre aja akcija has tiš, ta tumenge šaj palal irinas buter.

17

E literatura

Kisitind'a: E Lenka Nádvořníková

Andro agorutno serialovo koter pal e romaňi literatura andre kada berš amen prindžara-ha le romane poetoha the aktivistoha, vičinen les Jan Horváth. Leskeri poezija kikhedel o jilo. Bantinel le Romen upre, te na bisteren pre romaňi duma, the ole manušen, so lenge nane jekh, so ela dureder. Kamel jekh tolerantno than vaš o „kale the parne“.

18

O športos

Tomáš Holub:

Miro motto „Te del u na te chudel“

Dešutrineberšengero Patrik Balog, o čhavo le treneriskero, so pes vičinel Jan Balog andal o klubos BC Palaestra, hino, dičhol, jekh maškar bare terne bokseri. U našti čudinas, bo le boksoha dživel imar ciknovarbatar. Mek kij'oda hin les the zor furt te kerel u hino baro but'akero.

19

Amare jakhenca

O Tomáš Bystrý:

E generacija 89: Te kamel le Romes? Feder na!

O redaktora khatar o magazinos DNES kerde the sikhade novembriste avriphučiben, sostar džal avri, hoj trin štare čechika terne manušendar pre čechike školi, bi na kame-nas te kamavel Romes, abo romaňa čha. Avre terne manušendar pre kada phučelas o Tomáš Bystrý, the pre varesave phučibena leske tiš peskero phend'a o Jan Malinda, jekh redaktoris khatar o MF DNES.

20

Džas pal o romano vodí

E Stanislava Ondová:

Nekhangluneder hin o sast'ipen

Trandathešov beršengeri e Julka Vodrážková birinel te kerel but: hin la famelija, študinel pre maškarut'hi škola pre Evangelicko akdemija, kerel buti andro romano manušengero jekhetaniben Velká Ohrada, del duma vaš peskero manušengero jekhetaniben Cikne chave, hin odaj tiš šerafi andro khelibnaskero suboris, organizinel caloštatno sufaža Romský talent. Paš kada savoro mekh furt džanel le manušenge te kerel lači kedva.

21

Le bašavibneskeri recenzija
O Vladimír Vlasák:
Romano punkos Gogol Bordello

Na but lavutara džanen te jekhetaňare! o bašavibena khatar but seri andre luma, sar maškarthemutňi romaňi Gogol Bordello. Bašaven sar phenen gipsy punk, afe hin andre lengero jagalo bašaviben mištes te šunel e vichodno kultura. Bešen New Yorkoste, kaj ulífa o punkos.
 Eva Danisová

22

E Lenka Nádvořníková:
Le manušengero jekhetaniben ROMEA o iľas podpora khatar o projektos JPD3

Sikhavaha tumenge o projektos Rozvoj odborných znalostí zaměstnanců občanského sdružení Romea a zkvalitnění sociálních služeb (mekh feder odborno buti, so keren o manuša andre Romea the feder socialne službi), pre savo diňa o love o Evropsko soci-alno fondos, štatos, the o angluno foros Praha.

23

O Lukáš Houdek:
Na dikhen len

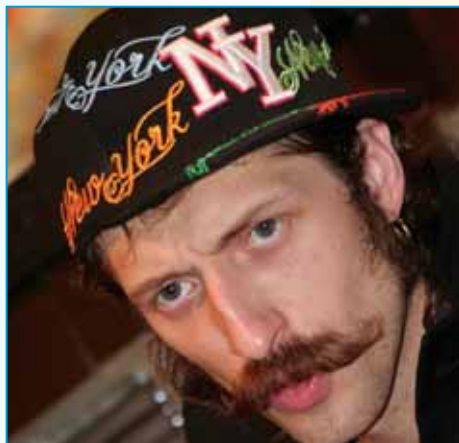
Le 14. februaristar dži andro agor majos oka berš ela andro Muzeum romské kultury v Brně avrithode o dokumentarne fotografiji (na farebne) kerde andre romane getha the gava andro buter štaťi andre Evropa. O autoris hin o Lukáš Houdek.

24 – 25

O kulturne skl'enchini
Kisitind'a: E Radka Steklá

O kulturne skl'enchini tumen vičinen pro koncertos, andro d'ivadlos, pre vistavka, afe tiš džanena buter, sar šaj chuden nevi špecialno brožura, vičinen la – To nej (oda nekhfeder)...khatar e Literarno cena Mileny Hübschmannové.

TIRÁŽ:

Romano vodi
 romská duše

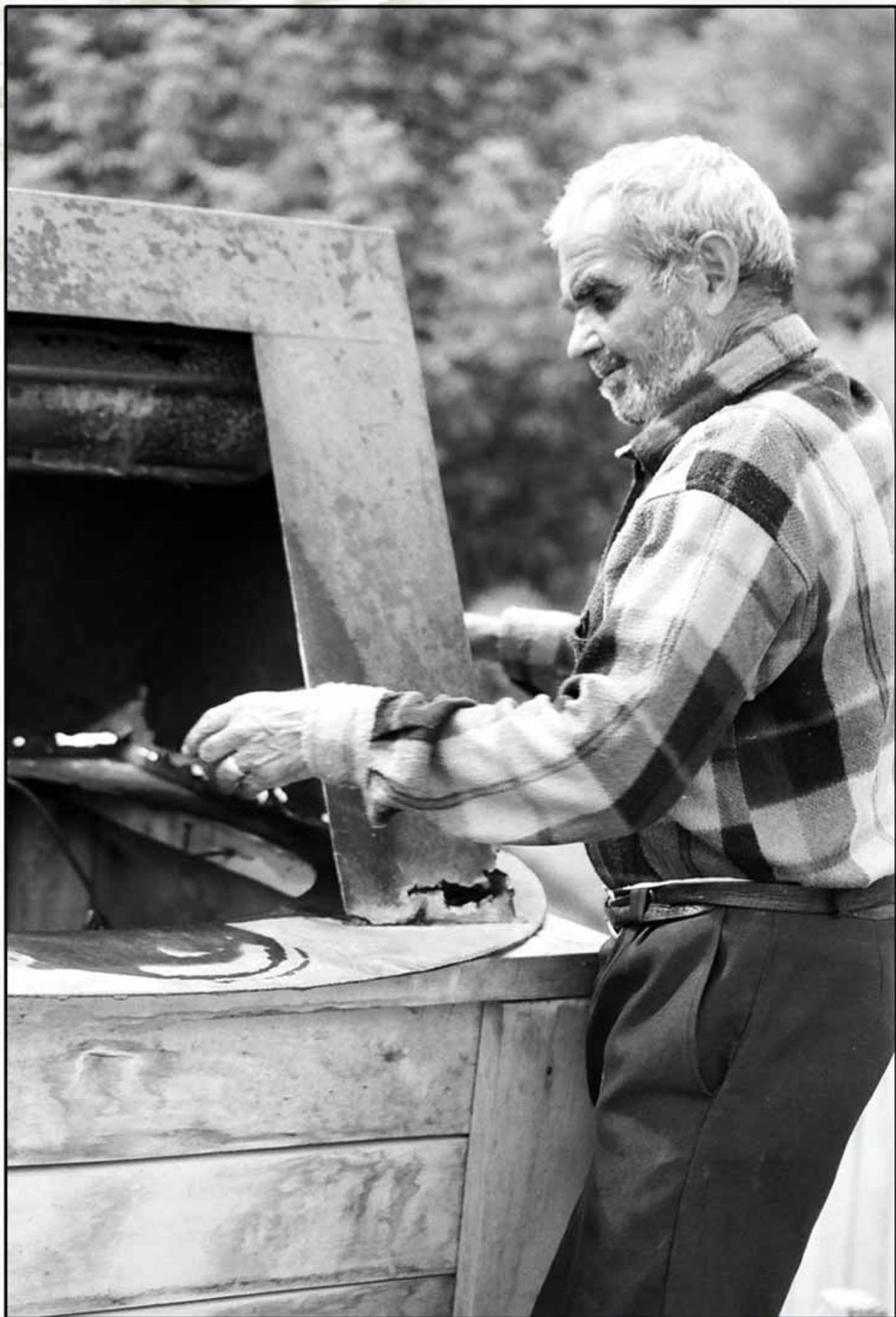
Ročník: V
 Číslo: 12/2007
 Vychází: 12. 12. 2007
 Cena: 20 Kč
 Předplatné: 18 Kč

Vydavatel:
 ROMEA, o.s.
 Nad Primaskou 38,
 100 00,
 Praha 10

Vychází za podpory
 Ministerstva kultury ČR
 IČO: 266 13 573

Adresa redakce:
 ROMEA, o.s.,
 Žitná 49, 110 00, Praha 1
tel./fax:
 257 329 667, 257 322 987
e-mail:
 romea@romea.cz
internetová adresa:
 www.romea.cz

Šéfredaktor: Jarmila Balážová / **Sekretariát:** Rana Horvátová /
Internetové vydání: Zdeněk Ryšavý / **Fotograf:** Pavel Kubeš /
Grafická úprava: Jiří Miňovský **Romské překlady:** Eva Danišová /
Inzerce: Zdeněk Ryšavý / **Předplatné:** Rana Horvátová /
Redakční rada: Robert Bledý, Eva Danišová, Eva Davidová, Vladimír Červeňák, Jan Rác.
Osvit a tisk: Studio WINTER, s. r. o. **Rozšiřuje:** Dub s. r. o.
Periodicita magazínu: měsíčník
Registrační číslo MK ČR: E 14163

Glaja Arap - Ursari, Moldávie, 2007

© Foto: Lukáš Houdek

Romano vodi!

*Vám přeje všechno nejlepší,
hodně zdraví, štěstí a lasky
v roce 2008.*

*A samozřejmě šťastné
a veselé Vánoce.*

*Bachata
Karačona*

